

Załącznik nr 3
do wniosku o przeprowadzenie postępowania habilitacyjnego

dr Agata Gemzik-Salwach

Katedra Ekonomii i Finansów, Kolegium Zarządzania

Wyższa Szkoła Informatyki i Zarządzania z siedzibą w Rzeszowie

AUTOREFERAT
PRZEDSTAWIAJĄCY OPIS DZIAŁALNOŚCI, DOROBKU
I OSIĄGNIĘĆ NAUKOWYCH

Rzeszów, sierpień 2023 r.

Spis treści

1. Imię i nazwisko	3
2. Posiadane dyplomy, stopnie naukowe.....	3
3. Informacja o dotychczasowym zatrudnieniu w jednostkach naukowych lub artystycznych.....	3
4. Omówienie osiągnięć, o których mowa w art. 219 ust. 1 pkt. 2 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2021 r. poz. 478 z późn. zm.).	5
4.1. Tytuł osiągnięcia naukowego	5
4.2. Wprowadzenie – uzasadnienie podjętej tematyki.....	6
4.3. Cele i hipotezy badawcze	7
4.4. Wykorzystane zmienne obrazujące funkcjonowanie gospodarki oraz finansjalizację.....	9
4.5. Zastosowane metody badawcze	17
4.6. Wyniki badań empirycznych.....	20
4.7. Wkład w rozwój dyscypliny Ekonomia i Finanse	25
5. Omówienie pozostałych osiągnięć naukowo-badawczych	31
5.1. Dorobek publikacyjny – zastawienie	31
5.2. Podejmowane obszary badawcze	33
5.3. Aktywność konferencyjna	37
6. Informacja o wykazywaniu się istotną aktywnością naukową albo artystyczną realizowaną w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej lub instytucji kultury, w szczególności zagranicznej.....	38
6.1. Uzyskanie stopnia naukowego doktora nauk ekonomicznych.....	38
6.2. Staże naukowo-badawcze i dydaktyczne, wizyty studyjne	38
6.3. Udział w projektach naukowych realizowanych we współpracy z więcej lub jedną uczelnią lub instytucją naukową.....	39
6.4. Organizacja konferencji naukowych we współpracy z więcej niż jedną uczelnią	41
6.5. Publikacje naukowe przygotowane we współpracy z pracownikami z więcej r niż jednej uczelni	45
7. Informacja o osiągnięciach dydaktycznych, organizacyjnych oraz popularyzujących naukę lub sztukę.....	47
7.1. Osiągnięcia organizacyjne	47
7.2. Osiągnięcia dydaktyczne	48
7.3. Osiągnięcia popularyzujące naukę	51

1. Imię i nazwisko

Agata Gemzik-Salwach

2. Posiadane dyplomy, stopnie naukowe

- **Stopień naukowy doktora nauk ekonomicznych w zakresie ekonomii**, 2006 r., Akademia Ekonomiczna w Krakowie (obecnie Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie), Wydział Finansów. Tytuł rozprawy doktorskiej: *Metoda wartości ryzykowanej w zarządzaniu ryzykiem stopy procentowej w banku komercyjnym*. Promotor: prof. dr hab. Andrzej Szopa, recenzenci: prof. AE dr hab. Ryszard Szewczyk (Akademia Ekonomiczna w Krakowie, obecnie Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie) oraz prof. dr hab. Jerzy Węclawski (Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie). Obrona z wyróżnieniem.
- **Dyplom magistra ekonomii**, dyplom ukończenia 5-letnich studiów magisterskich, 1998 r., Akademia Ekonomiczna w Krakowie (obecnie Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie), Wydział Ekonomii, kierunek: Finanse i Bankowość, specjalność: Bankowość. Tytuł pracy magisterskiej: *Zarządzanie ryzykiem stopy procentowej w banku komercyjnym*. Promotor: dr Krystyna Czepielewska-Kałka. Studia ukończone z wynikiem bardzo dobrym.
- **Zaświadczenie o ukończeniu Studium Pedagogicznego**. Studium Pedagogiki i Psychologii przy Akademii Ekonomicznej w Krakowie (obecnie Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie), 1998 r. Uzyskanie kwalifikacji pedagogicznych do pracy nauczycielskiej.

3. Informacja o dotychczasowym zatrudnieniu w jednostkach naukowych lub artystycznych

Jeszcze podczas ostatniego roku studiów na Akademii Ekonomicznej w Krakowie (obecnie Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie) w 1998 r. rozpoczęłam pracę jako asystent stażysta w Wyższej Szkole Informatyki i Zarządzania w Rzeszowie, gdzie pracuję do dnia dzisiejszego. Wraz ze zdobywanymi dyplomami naukowymi i upływem czasu stopniowo zmieniały się stanowiska, na których byłam zatrudniona. Rozpoczynałam pracę jako asystent stażysta, następnie, po ukończeniu studiów, zostałam zatrudniona jako asystent, a po obronie pracy doktorskiej – jako adiunkt.

W latach 2016-2019 powierzona została mi funkcja Kierownika Katedry Finansów, a następnie zostałam Prodziekanem Wydziału Administracji i Nauk Społecznych ds. kierunków: Ekonomia, Finanse i rachunkowość, Zarządzanie. W 2019 r. nastąpiła zmiana

w strukturach Uczelni i zostałam Dziekanem utworzonego wtedy Kolegium Zarządzania. W czasie mojego zatrudnienia na Uczelni podejmowałam współpracę z innymi instytucjami naukowymi oraz gospodarczymi, brałam udział w licznych projektach, pracując jako ekspert, wykładowca oraz doradca. Poniżej zamieszczam szczegółowe omówienie przebiegu mojego dotychczasowego zatrudnienia z uwzględnieniem zajmowanych stanowisk oraz pełnionych funkcji.

Stanowiska (zatrudnienie na podstawie umowy o pracę):

- 2006 do chwili obecnej: Wyższa Szkoła Informatyki i Zarządzania z siedzibą w Rzeszowie, *Adiunkt*,
- 1998-2006: Wyższa Szkoła Informatyki i Zarządzania z siedzibą w Rzeszowie, *Asystent*,
- 1998: Wyższa Szkoła Informatyki i Zarządzania z siedzibą w Rzeszowie, *Asystent stażysta*.

Pełnione funkcje oraz dodatkowe prace dydaktyczne i o charakterze eksperckim:

- 2019 do chwili obecnej: Wyższa Szkoła Informatyki i Zarządzania z siedzibą w Rzeszowie, Dziekan Kolegium Zarządzania,
- 2019 do chwili obecnej, Wyższa Szkoła Informatyki i Zarządzania z siedzibą w Rzeszowie, członek Senatu,
- 2016 do chwili obecnej, recenzent wniosków NCN,
- 2004 do chwili obecnej, Wyższa Szkoła Informatyki i Zarządzania z siedzibą w Rzeszowie, członek redakcji *Financial Internet Quarterly* (dawniej *Finansowy Kwartalnik Internetowy „e-Finanse”*, e-ISSN: 2719-3454), 2004-2011: sekretarz redakcji, 2011 do chwili obecnej, redaktor tematyczny z obszaru bankowości i analizy finansowej, 2014 do chwili obecnej: recenzent czasopisma,
- 2016-2018: Wyższa Szkoła Informatyki i Zarządzania z siedzibą w Rzeszowie, Prodziekan Wydziału Administracji i Nauk Społecznych ds. kierunków: Ekonomia, Finanse i Rachunkowość, Zarządzanie,
- 2016-2019: Wyższa Szkoła Informatyki i Zarządzania z siedzibą w Rzeszowie, członek Rady Wydziału Administracji i Nauk Społecznych,
- 2016-2017: Wyższa Szkoła Informatyki i Zarządzania z siedzibą w Rzeszowie, członek Komisji dyscyplinarnej ds. Studentów,

- 2016-2019: Wyższa Szkoła Informatyki i Zarządzania z siedzibą w Rzeszowie, Kierownik Katedry Finansów,
- 2015-2016: Wyższa Szkoła Informatyki i Zarządzania z siedzibą w Rzeszowie, członek Zespołu ds. jakości kształcenia dla ścieżek anglojęzycznych,
- 2013-2014: Fundusz Inwestycyjny InnoFund przy Wyższej Szkole Informatyki i Zarządzania z siedzibą w Rzeszowie, Specjalista ds. pozyskiwania projektów innowacyjnych, członek Komitetu Inwestycyjnego,
- 2013-2014: Wyższa Szkoła Europejska im. ks. Józefa Tischnera w Krakowie, lider specjalności: Zarządzanie Wiedzą i Innowacjami, wykładowca,
- 2011-2015: Wyższa Szkoła Zarządzania i Administracji w Zamościu, wykładowca na studiach licencjackich i podyplomowych,
- 2011-2012: Wyższa Szkoła Informatyki i Zarządzania z siedzibą w Rzeszowie, projekt Kapitałny Menedżer, wykładowca, promotor prac dyplomowych,
- 2010-2015: Wyższa Szkoła Informatyki i Zarządzania z siedzibą w Rzeszowie, Instytut Badań i Analiz Finansowych, członek zespołu,
- 2010-2011: Wyższa Szkoła Informatyki i Zarządzania z siedzibą w Rzeszowie, Zespół ds. zarządzania ryzykiem, analityk,
- 2006-2008: Wyższa Szkoła Informatyki i Zarządzania z siedzibą w Rzeszowie, projekt Equal „System przeciwdziałania powstawaniu bezrobocia na terenach słabo zurbanizowanych”, doradca ds. wdrażania programów naprawczych w przedsiębiorstwach,
- 2002-2004: Wyższa Szkoła Informatyki i Zarządzania z siedzibą w Rzeszowie, Sekretarz Katedry Finansów,

4. Omówienie osiągnięć, o których mowa w art. 219 ust. 1 pkt. 2 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2021 r. poz. 478 z późn. zm.).

4.1. Tytuł osiągnięcia naukowego

Jako główne osiągnięcie naukowe wskazuję monografię:

Gemzik-Salwach, A. (2023). Rola finansjalizacji w funkcjonowaniu gospodarki. Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne. Warszawa. ISBN 978-83-208-2541-1, e-ISBN 978-83-208-2543-5. Liczba stron: 316. Liczba punktów MEiN za publikację: 120.

(Wydawnictwo z poziomu I wykazu MEiN identyfikator nr 50300, nakład 350 egz.)

Recenzentami wydawniczymi monografii byli: prof. Paul H. Dembinski, Universite de Fribourg; Observatoire de la Finance, Geneve, Szwajcaria i prof. dr hab. Jerzy Węclawski, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie.

Publikacja została dofinansowana ze środków budżetu państwa w ramach programu Ministra Edukacji i Nauki pod nazwą Doskonała Nauka, nr projektu DNM/SN/549750/2022.

4.2. Wprowadzenie – uzasadnienie podjętej tematyki

Pojęcie finansjalizacji funkcjonuje w literaturze przedmiotu. Zgodnie z klasyczną definicją Epsteina (2005, s. 3) finansjalizacja oznacza rosnącą rolę finansowych motywów, rynków, podmiotów oraz instytucji w transakcjach zachodzących w gospodarce krajowej i międzynarodowej. Pierwsze użycie terminu finansjalizacja przypisuje się Phillipsowi (1993), który określił ją jako proces trwałego i narastającego oddzielania się sfery finansowej od sfery realnej w gospodarce. Po tej publikacji pojęcie finansjalizacji zaczęło regularnie pojawiać się w artykułach i monografiach dotyczących przemian zachodzących na rynku finansowym (Alvarez 2012; Dünhaupt 2013; Dembinski, Beretta 2014; Froud i in. 2002; Karwowski 2019; Wrzeński 2014).

Pojęcie finansjalizacji jest różnie rozumiane w literaturze przedmiotu. Finansjalizacja w wąskim znaczeniu tego słowa (finansjalizacja *sensu stricto*) oznacza zmiany zachodzące w sektorze finansowym, przejawiające się w rosnącym znaczeniu instytucji finansowych i coraz większych obrotach instrumentami finansowymi (Callaghan 2013; van Treeck 2009), a także rosnące znaczenie działalności finansowej w aktywności podmiotów niefinansowych (Ratajczak 2017, s. 12). Chodzi tu głównie o przedsiębiorstwa i instytucje niefinansowe, czyli takie, których działalność powinna w głównej mierze odnosić się do sfery realnej, a które decydują się na inwestycje w aktywa finansowe i czerpią z nich dochody (Krippner 2005; Orhangazi 2008b; Ząbkowicz 2009). Rynki finansowe oraz elity finansowe odgrywają coraz większą rolę w kształtowaniu polityki makroekonomicznej oraz działalności przedsiębiorstw, a w rezultacie – w kształtowaniu wyników ekonomicznych osiąganych przez poszczególne podmioty gospodarcze (Alvarez 2012; Froud i in. 2002; Mączyńska 2012, s. 91; Ratajczak 2017, s. 12; Remlein 2015, s. 170). Do nurtu wąskich definicji finansjalizacji można zaliczyć też podejście Dore (2000, s. 19), który rozumie finansjalizację jako wzrost znaczenia branży finansowej w całokształcie działalności ekonomicznej, zbywalnych papierów wartościowych

w ogólnej wartości aktywów finansowych i roli rynku kapitałowego w przebiegach cykli koniunkturalnych, oraz podejście do finansjalizacji zaproponowane przez Turbeville (2014), który rozumie ją jako proces, w trakcie którego skala i istotność instrumentów i transakcji finansowych powiększyły się w stosunku do całości gospodarki. W pewnym sensie do tej grupy można zaliczyć definicję finansjalizacji zaproponowaną przez Gibbona (2013), który uważa, że jest to wzrost udziału w strukturze obrotów towarowymi transakcjami futures instytucji finansowych (funduszy hedgingowych, inwestycyjnych i emerytalnych). W ramach definicji finansjalizacji w wąskim ujęciu mieści się też stosowane przez niektórych autorów utożsamianie finansjalizacji z rozwojem sektora finansowego.

Finansjalizacja w szerokim znaczeniu (finansjalizacja *sensu largo*) to proces autonomizacji sfery finansowej w odniesieniu do sfery realnej, a nawet uzyskiwanie nadrzędności sfery finansowej nad realną (Boyer 2000; Ertürk i in. 2008; Krippner 2004; Rochon 2012; Stockhammer 2010) i oddziaływanie finansów na sfery aktywności ludzkiej (Wiśniewski 2014, 325).

Paradoksem jest to, iż pomimo, że istnieją różne definicje finansjalizacji, które odnoszą się do różnych jej aspektów i przejawów to badania empiryczne roli finansjalizacji w gospodarce opierają się głównie na odniesieniu tego zjawiska do wzrostu gospodarczego, mierzonego za pomocą PKB i PKB *per capita*. Odniesienia w badaniach empirycznych do innych wielkości charakteryzujących funkcjonowanie gospodarki prawie nie istnieją, a jeśli już to posiadają charakter szczątkowy.

W pracy badawczej przyjąłam założenie, że dla zbadania roli finansjalizacji w gospodarce konieczne jest przyjrzenie się tej roli w całej gospodarce, a nie tylko w odniesieniu do jej makroekonomicznego wymiaru i to tylko wzrostu gospodarczego mierzonego PKB lub PKB *per capita*, ale też do obszaru funkcjonowania przedsiębiorstw oraz sytuacji gospodarstw domowych i zachowań społecznych. Jest to **luka, która wymaga wypełnienia**.

4.3. Cele i hipotezy badawcze

W związku z powyższym pracy przyświecały następujące cele badawcze:

I. Diagnoza wymiarów finansjalizacji (wartość dodana tworzona przez sektor finansów i ubezpieczeń, dźwignia finansowa sektora finansowego, aktywa finansowe przedsiębiorstw niefinansowych, zadłużenie przedsiębiorstw niefinansowych, transakcje finansowe gospodarstw domowych, zadłużenie gospodarstw domowych), które odgrywają największą

rolę w funkcjonowaniu każdego z obszarów gospodarki (wymiar makroekonomiczny, funkcjonowanie przedsiębiorstw, sytuacja gospodarstw domowych i zachowania społeczne);

II. Określenie roli (korzystna lub niekorzystna)¹ wymiarów finansjalizacji (wartość dodana tworzona przez sektor finansów i ubezpieczeń, dźwignia finansowa sektora finansowego, aktywa finansowe przedsiębiorstw niefinansowych, zadłużenie przedsiębiorstw niefinansowych, transakcje finansowe gospodarstw domowych, zadłużenie gospodarstw domowych) w funkcjonowaniu każdego z obszarów gospodarki (wymiar makroekonomiczny, funkcjonowanie przedsiębiorstw, sytuacja gospodarstw domowych i zachowania społeczne);

III. Określenie roli (korzystna lub niekorzystna) wymiarów finansjalizacji (wartość dodana tworzona przez sektor finansów i ubezpieczeń, dźwignia finansowa sektora finansowego, aktywa finansowe przedsiębiorstw niefinansowych, zadłużenie przedsiębiorstw niefinansowych, transakcje finansowe gospodarstw domowych, zadłużenie gospodarstw domowych) w kształtowaniu zmiennych obrazujących funkcjonowanie tego samego obszaru gospodarki (wymiar makroekonomiczny, funkcjonowanie przedsiębiorstw, sytuacja gospodarstw domowych i zachowania społeczne).

Z postawionych celów wynikają hipotezy badawcze:

H1. W każdym z obszarów gospodarki (wymiar makroekonomiczny, funkcjonowanie przedsiębiorstw, sytuacja gospodarstw domowych i zachowania społeczne) największą rolę odgrywa inny wymiar finansjalizacji, wyrażony poprzez jeden z jej mierników (wartość dodana tworzona przez sektor finansów i ubezpieczeń, dźwignia finansowa sektora finansowego,

¹ Ocenę roli finansjalizacji (korzystna lub niekorzystna) w funkcjonowaniu danego obszaru gospodarki można przeprowadzić na podstawie oceny roli finansjalizacji w kształtowaniu poszczególnych wielkości obrazujących funkcjonowanie gospodarki w danym obszarze. Jeżeli rola finansjalizacji w kształtowaniu większości zmiennych z danego obszaru gospodarki jest korzystna, można uznać, że rola finansjalizacji w funkcjonowaniu tego całego obszaru jest korzystna, i odwrotnie. To, czy rola finansjalizacji w kształtowaniu danej zmiennej obrazującej funkcjonowanie gospodarki jest korzystna czy niekorzystna, zostało ustalone w monografii na podstawie dwóch przesłanek: 1) Dodatniego lub ujemnego związku wymiarów finansjalizacji ze zmiennymi obrazującymi funkcjonowanie gospodarki – dodatni związek oznacza zwiększanie się zmiennych obrazujących funkcjonowanie gospodarki wraz ze zwiększaniem skali finansjalizacji i odwrotnie – zmniejszaniem się zmiennych obrazujących funkcjonowanie gospodarki wraz ze zmniejszaniem się skali finansjalizacji, natomiast ujemny – zmniejszaniem się tych zmiennych wraz ze zwiększaniem się skali finansjalizacji i odwrotnie. 2) Pożądanego dla gospodarki kierunku zmian danej zmiennej – na podstawie znajomości procesów zachodzących w gospodarce opisanych w literaturze przedmiotu można stwierdzić, jaki kierunek zmian danej zmiennej (wzrost lub spadek) jest pożądanym. Na przykład w gospodarce pożądanym jest jak najwyższe PKB, zatem dla gospodarki pożądanym będzie wzrost PKB, więc jeżeli zwiększaniu się skali finansjalizacji będzie towarzyszył wzrost PKB, rola finansjalizacji zostanie uznana za korzystną. Z kolei inflacja powszechnie uważana jest za zjawisko niepożądane, zatem jeśli zwiększaniu się skali finansjalizacji będzie towarzyszył wzrost inflacji, rola finansjalizacji zostanie w tym przypadku uznana za niekorzystną. Gospodarka jest tworem skomplikowanym i czasami trudno określić, czy lepszy jest wyższy czy niższy poziom danej zmiennej, ponieważ jej wysoki poziom może świadczyć o zahamowaniu rozwoju gospodarki w jednym obszarze i rozwoju w innym. Niemniej jednak generalnie jest możliwe ustalenie, czy wzrost wartości danej zmiennej świadczy o zmianach korzystnych czy niekorzystnych.

aktywa finansowe przedsiębiorstw niefinansowych, zadłużenie przedsiębiorstw niefinansowych, transakcje finansowe gospodarstw domowych, zadłużenie gospodarstw domowych) (realizacja celu pierwszego);

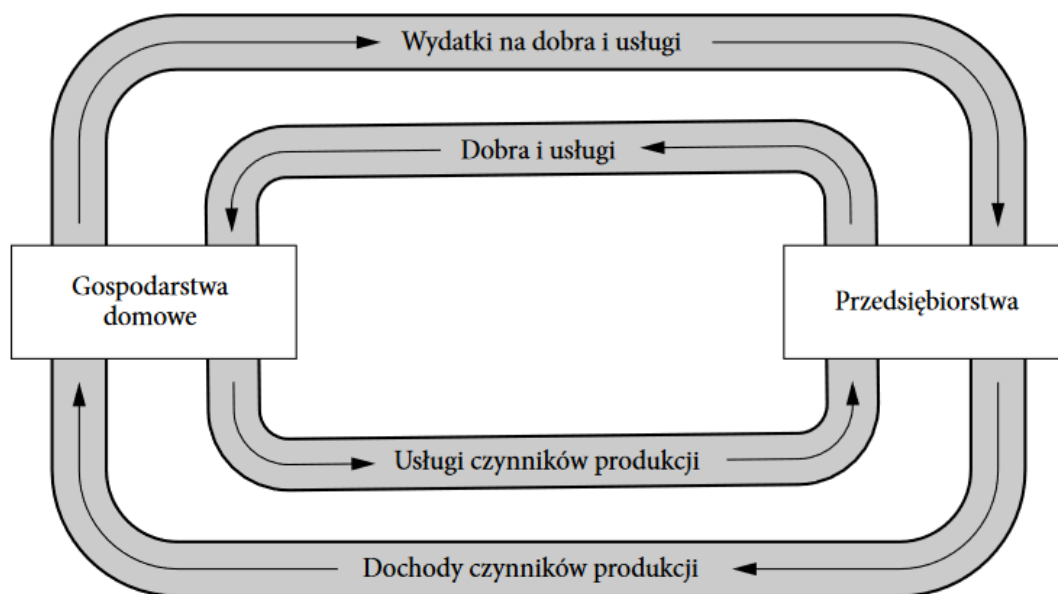
H2. Ten sam wymiar finansjalizacji, wyrażony poprzez jej mierniki (wartość dodana tworzona przez sektor finansów i ubezpieczeń, dźwignia finansowa sektora finansowego, aktywa finansowe przedsiębiorstw niefinansowych, zadłużenie przedsiębiorstw niefinansowych, transakcje finansowe gospodarstw domowych, zadłużenie gospodarstw domowych) może odgrywać korzystną rolę w funkcjonowaniu jednego z obszarów gospodarki (wymiar makroekonomiczny, funkcjonowanie przedsiębiorstw, sytuacja gospodarstw domowych i zachowania społeczne) i jednocześnie niekorzystną rolę w funkcjonowaniu innego obszaru gospodarki (realizacja celu drugiego);

H3. Poszczególne wymiary finansjalizacji, wyrażone poprzez jej mierniki (wartość dodana tworzona przez sektor finansów i ubezpieczeń, dźwignia finansowa sektora finansowego, aktywa finansowe przedsiębiorstw niefinansowych, zadłużenie przedsiębiorstw niefinansowych, transakcje finansowe gospodarstw domowych, zadłużenie gospodarstw domowych) mogą odgrywać korzystną i jednocześnie niekorzystną rolę w kształtowaniu zmiennych obrazujących funkcjonowania tego samego obszaru gospodarki (wymiar makroekonomiczny, funkcjonowanie przedsiębiorstw, sytuacja gospodarstw domowych i zachowania społeczne) (realizacja celu trzeciego).

4.4. Wykorzystane zmienne obrazujące funkcjonowanie gospodarki oraz finansjalizację

Punktem wyjścia dla przyjętej w monografii koncepcji roli finansjalizacji w funkcjonowaniu gospodarki stał się obieg okrężny w gospodarce, którego schemat przedstawiony został na rysunku 1.

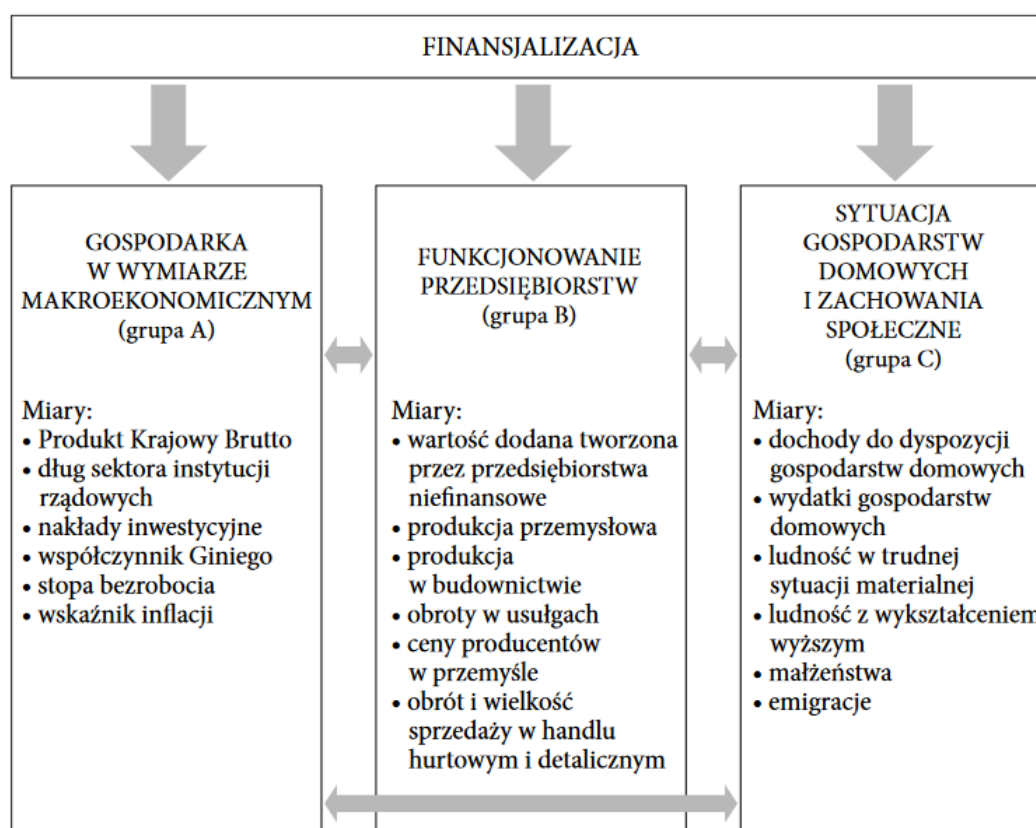
Rysunek 1. Obieg okrężny dóbr, usług i płatności pomiędzy przedsiębiorstwami i gospodarstwami domowymi

Źródło: Begg (1994, 20).

Z zaprezentowanego schematu wynika, że główne podmioty, które biorą udział w obiegu określonym w gospodarce to przedsiębiorstwa oraz gospodarstwa domowe i dlatego należy zbadać rolę finansjalizacji w ich funkcjonowaniu. Dodatkowo powinna zostać jeszcze uwzględniona rola finansjalizacji w kształtowaniu wyników makroekonomicznych. Opis roli finansjalizacji w kształtowaniu agregatu, jakim jest gospodarka, wymaga zatem dezagregacji roli finansjalizacji w gospodarce na rolę w obszarze makroekonomicznym, w funkcjonowaniu przedsiębiorstw oraz w kształtowaniu sytuacji gospodarstw domowych i zachowań społecznych. Przyjęta w monografii idea roli finansjalizacji w funkcjonowaniu gospodarki została przedstawiona na rysunku 2.

Rysunek 2. Rola finansjalizacji w funkcjonowaniu gospodarki

Źródło: opracowanie własne.

Z zaprezentowanego rysunku wynika, że, aby uchwycić rolę finansjalizacji w funkcjonowaniu gospodarki należy z jednej strony przyjąć mierniki finansjalizacji, zwane też wymiarami, a z drugiej strony – ustalić miary funkcjonowania gospodarki w trzech obszarach: w wymiarze makroekonomicznym, funkcjonowania przedsiębiorstw oraz sytuacji gospodarstw domowych i zachowań społecznych. Nie istnieje jeden, powszechnie uznany sposób pomiaru finansjalizacji, jednak wiele miar powtarza się w badaniach empirycznych lub przynajmniej odnosi się do aktywności tych samych podmiotów w tych samych obszarach. Na podstawie szczegółowego przeglądu literatury na potrzeby monografii wybrano sześć mierników finansjalizacji, Dwa z nich odnoszą się do sektora finansowego, dwa do przedsiębiorstw niefinansowych i dwa do gospodarstw domowych. Dodatkowo wymiary finansjalizacji zostały dobrane tak, aby jeden z nich odzwierciedlał zadłużenie, wybranych do analizy, podmiotów, a drugi – ich zaangażowanie na rynkach finansowych lub, w przypadku sektora finansowego, wynik na rynku finansowym. Elementy uzasadniające potrzebę takiego podejścia można znaleźć m. in. w pracach: Arcand i in. (2015), Batt, Applebaum (2013), Beck,

Levine (2004), Gołębiowski, Szczepankowski (2015), Krippner (2005, 2011), Palley (2007), Stockhammer (2010), Szczepankowski (2017).

Wykorzystywane w monografii wymiary finansjalizacji znajdują swoje mocne uzasadnienie w literaturze przedmiotu, i tak: wartość dodana tworzona przez sektor finansów i ubezpieczeń, wyrażona w procentach wartości dodanej to wskaźnik wykorzystywany w pracy Barradas i in. (2018). Zbliżone wymiary, których zastosowanie miało za zadanie odzwierciedlić skalę rozmiaru, aktywności i zysków osiąganych w sektorze finansowym stosowali: Assa (2012), Karwowski i in. (2016), Kedrosky, Stangler (2011) oraz Svilokos, Burin (2017). Dźwignia finansowa sektora finansowego to wielkość, która jako wymiar finansjalizacji pojawia się w pracach: Karwowski i in. (2016), King, Levine (1993), Palley (2007). Dźwignia finansowa sektora finansowego to wielkość, która jako wymiar finansjalizacji pojawia się w pracach: Karwowski i in. (2016), King, Levine (1993), Palley (2007). Aktywa finansowe przedsiębiorstw niefinansowych w procentach PKB to wskaźnik finansjalizacji, który w takiej lub bardzo zbliżonej formie, był stosowany przez Batt, Applebaum (2013), Kalogerakos (2013), Karwowski i in. (2016), Tori, Onaran (2017). Zadłużenie przedsiębiorstw niefinansowych w stosunku do całkowitej nadwyżki lub innych wielkości, odzwierciedlających wyniki działalności przedsiębiorstw zostało zaproponowane jako wymiar finansjalizacji w pracach: Barradas i in. (2018), Gołębiowski, Szczepankowski (2015), Stockhammer (2010). Stopień zaangażowania gospodarstw domowych w transakcje finansowe, wyrażony poprzez transakcje finansowe gospodarstw domowych w procentach dochodu netto do dyspozycji był wykorzystywany w analizach prowadzonych przez: Karwowski i in. (2016), Dünhaupt (2014), Epstein (2005), a zadłużenie gospodarstw domowych w procentach dochodu netto do dyspozycji zastosowano w pracy Karwowski i in. (2016).

Zmienne opisujące funkcjonowanie gospodarki zostały w monografii wybrane również na podstawie krytycznej analizy literatury. Wyselekcjonowanych zostało tutaj aż 55 zmiennych obrazujących funkcjonowanie gospodarki, przy czym 17 z nich odnosiło się do wymiaru makroekonomicznego gospodarki, 12 – do sposobu funkcjonowania przedsiębiorstw, a 26 – do sytuacji gospodarstw domowych i zachowań społecznych. Przy doborze mierników do badań, oprócz kwestii merytorycznych, kierowano się również dostępnością danych, dbając o to, aby zmienne wybrane do analizy posiadały odpowiednio długie szeregi czasowe i były ze sobą porównywalne.

Jako efekty funkcjonowania gospodarki w wymiarze makroekonomicznym przyjęto: PKB, PKB *per capita*. Są to najpowszechniej używane zmienne, stosowane do oceny rozwoju gospodarczego kraju (Talberth i in. 2007), a ich znaczenie jest doskonale opisane

w podręcznikach ekonomii. Na konieczność badań relacji pomiędzy rozwojem sektora finansowego a wzrostem gospodarczym mierzonym PKB lub PKB *per capita* wskazywali: Beck i in. (2014); Cecchetti, Kharroubi (2012); Dabla-Norris, Srivisal (2013); Greenwood, Scharfstein (2013); Law, Singh (2014); Pagano (2014); Sahay i in. (2015); Tomaskovic-Devey i in. (2015). Inne, wykorzystane w monografii miary sytuacji gospodarki w wymiarze makroekonomicznym to: produktywność zasobów i krajowe zużycie materiałów (temat roli finansjalizacji w kształtowaniu produktywności był poruszany w pracy Palley (2007)), nakłady inwestycyjne (konieczność badań związku pomiędzy finansjalizacją a inwestycjami była podkreślana w pracach: Dallery (2009); Demir (2009); Orhangazi (2008b); Stockhammer (2005); Wrzesiński (2014)), inflacja i poziom cen² (w pracy Rousseau, Wachtel (2002) inflacja i ceny zostały potraktowane jako zmienne, które są wynikiem korzystnej lub niekorzystnej roli sektora finansowego w gospodarce), roczna stopa bezrobocia (w pracach: Greenwood, Scharfstein (2013); Krippner (2005); Montecino i in. (2016) wskazano na zatrudnienie i bezrobocie jako podstawowe elementy funkcjonowania gospodarki i na konieczność badania zależności pomiędzy rozwojem sektora finansowego a zatrudnieniem bądź jego brakiem), dług sektora instytucji rządowych (o powiązaniach pomiędzy finansjalizacją a długiem publicznym pisali Dembinski, Beretta (2014, 59); Fastenrath i in. (2017); Preunkert (2017), znaczenie rodzaju prowadzonej polityki fiskalnej dla gospodarki jest podkreślane w pracach: Marszałek (2009); Owsiak (2012, 2015, 2016, 2017a, 2017b)), eksport dóbr i usług (był wykorzystywany w badaniach zależności pomiędzy rozwojem sektora finansowego a wzrostem gospodarczym w pracy Grabowski, Maciejczyk-Bujnowicz (2016)), import dóbr i usług (tani import z krajów rozwijających się, będący efektem postępującej globalizacji, stymuluje wzrost gospodarczy (Wrzesiński 2014)), współczynnik Giniego (indeks Giniego mierzy nierówności dochodowe, o których, jako głównym elemencie funkcjonowania gospodarki, traktuje praca Piketty (2014), a znaczenie nierówności dochodowych dla gospodarki opisano w pracach: Akande i in. (2019); Wrzesiński (2014)), inwestycje sektora instytucjonalnego (na potrzebę analizy związku pomiędzy finansjalizacją a inwestycjami powoływano się w pracach: Demir, (2009); Orhangazi (2008a); Stockhammer (2004); van Treeck 2008), wydatki krajowe na badania i rozwój (Schumpeter (1911) podkreślał znaczenie nowych technologii dla wzrostu gospodarczego, wskazywał on na potrzebę badania powiązań pomiędzy działalnością pośredników

² Inflacja definiowana jest jako zmiana cen koszyka towarów i usług, które są zazwyczaj kupowane przez określone grupy gospodarstw domowych i mierzona jest wskaźnikiem cen konsumpcyjnych CPI, natomiast wskaźnik poziomu cen, w tym ujęciu, to stosunek parytetów siły nabywczej do rynkowych kursów walutowych. Obie zmienne obrazują zatem zbliżone do siebie, ale jednak różniące się między sobą, zjawiska.

finansowych a tworzeniem się nowych technologii, a tworzenie się nowych technologii jest stymulowane wydatkami państw na badania i rozwój), patenty złożone w Europejskim Biurze Patentowym (Akande i in. (2019); Schumpeter (1911); Solow (1956) podkreślali znaczenie nowych technologii dla wzrostu gospodarczego, które odzwierciedlają się w liczbie złożonych patentów), populacja krajowa (przyrost naturalny populacji jest jednym z głównych składowych modelu wzrostu Solowa (1956) i według niego określa funkcjonowanie gospodarki), średnie wynagrodzenie (stagnacja wynagrodzeń jest w literaturze przedmiotu często wymieniana jako efekt finansjalizacji (Palley (2007); Stockhammer, Onaran (2013); Wrzesiński (2014))).

Zmienne, które w badaniach odnosiły się do funkcjonowania przedsiębiorstw to: wartość dodana tworzona przez przedsiębiorstwa niefinansowe (odzwierciedla wkład przedsiębiorstw niefinansowych w tworzenie wzrostu gospodarczego), produkcja przemysłowa, wartość produkcji przedsiębiorstw przemysłowych, liczba przedsiębiorstw branży przemysłowej, wartość dodana według cen czynników produkcji w przedsiębiorstwach przemysłowych (pokazuje rozwój rzeczowej sfery gospodarki, w kontekście finansjalizacji pisze się o wypieraniu sfery rzeczowej przez sferę finansową (Ratajczak 2009, 2014, 2017, 2020)), ceny producentów w przemyśle, ceny producentów w przemyśle – rynek krajowy i ceny producentów w przemyśle – rynek zagraniczny (rozrost sektora finansowego sprawił, iż obecnie tempo rozwoju sektora finansowego jest większe niż tempo rozwoju sektora wytwórczego (Mączyńska 2012; Ostrowska 2013; Ratajczak 2009), co przejawia się m. in. w poziomie cen producentów w przemyśle), produkcja w budownictwie, pozwolenia na budowę oraz koszty budowy, ceny producenta, nowe budynki mieszkalne (boom na rynku nieruchomości i nieuzasadniony wzrost cen nieruchomości traktowany jest jako jedna z konsekwencji finansjalizacji i uważany jest za przyczynę światowego kryzysu finansowego (Acharya i in. 2009; Perotti i in. 2011)), obrót i wielkość sprzedaży w handlu hurtowym i detalicznym (dla funkcjonowania gospodarki ważne jest, aby nie zaburzyć proporcji pomiędzy sektorem finansowym, a pozostałymi sektorami gospodarki (Mączyńska 2012; Ratajczak 2009)).

Dobierając czynniki obrazujące sytuację gospodarstw domowych i zachowania społeczne wzorowano się w dużym stopniu na prowadzonych przez wiele lat badaniach „Diagnoza społeczna” (Czapiński, Panek (red.) 2001, 2004, 2006, 2007, 2009, 2011, 2013, 2015). W przytoczonych badaniach analizie podlegała sytuacja gospodarstw domowych i poszczególnych obywateli, a przyjęte w badaniu wskaźniki społeczne podzielono na warunki życia i jakość życia, co odpowiada podziałowi na obiektywny opis sytuacji życiowej (warunki

i na jej psychologiczne znaczenie wyrażone subiektywną oceną respondenta (jakość życia). W monografii przedstawione wyniki badań odnoszą się tylko do pierwszej grupy, czyli warunków życia, które są w dużym stopniu wynikiem zachowań społecznych. Skupiono się zatem na określeniu roli finansjalizacji w kształtowaniu obiektywnej sytuacji gospodarstw domowych. W badaniach „Diagnozy społecznej” wyróżnionych zostało 10 obszarów, do których odnosiły się poszczególne zmienne obrazujące warunki życia (Czapiński, Panek 2015). W badaniu podejmowanym przez autorkę starano się odnaleźć zmienne, które pasują do każdej z grup przyjętych w „Diagnozie społecznej”, niemniej jednak ze względu na brak dostępu do danych o możliwych do porównania z innymi zmiennymi szeregach czasowych zrezygnowano z badania trzech obszarów wymienionych w „Diagnozie społecznej” (zasobność materialna gospodarstwa domowego, w tym wyposażenie w nowoczesne technologie komunikacyjne; pomoc społeczna z jakiej korzysta gospodarstwo domowe oraz uczestnictwo w kulturze i wypoczynek), a w zamian wprowadzono dwa nowe obszary badań (jakość środowiska naturalnego oraz stabilność rodziny, emigracje), a także zmodyfikowano brzmienie nazw niektórych z obszarów, tak, aby zawęzić lub rozbudować ich zasięg (obszar: kształcenie dzieci zamieniono na kształcenie oraz obszar: korzystanie z usług systemu ochrony zdrowia zamieniono na stan zdrowia, wypadki). W efekcie powstało 9 obszarów obrazujących sytuację gospodarstw domowych, a do każdego z nich przyporządkowane zostały określone zmienne.

I tak: sytuację dochodową gospodarstw domowych i sposób gospodarowania dochodami mierzą zmienne, takie jak: dochody do dyspozycji gospodarstw domowych i wydatki gospodarstw domowych (dochody pozostające do dyspozycji gospodarstw domowych i wydatki gospodarstw domowych warunkują ich konsumpcję, wielkość ta określa dobrobyt, na który składa się poziom życia (Palley 2007; Petelewicz, Drabowicz 2016)). Wyżywienie określa bilans składników pokarmowych brutto (długie i zdrowe życie jest jednym z podstawowych elementów tworzących rozwój społeczno-gospodarczy, a bilans składników odżywczych w pokarmach decyduje o zdrowym życiu (Arak i in. 2012)). Warunki mieszkaniowe mierzone są wskaźnikami: procent populacji bez ogrzewania w domu (wielkość ta ocenia dobrobyt, a raczej jego brak, który jest wyrazem sytuacji gospodarstw domowych (Allardt, 1976; Petelewicz, Drabowicz 2016)) oraz procent populacji żyjących w gospodarstwach domowych narażonych na hałas (przebywanie w warunkach hałasu świadczy o zakłóceniach dotyczących zdrowego życia (Akande i in. 2019; Nordhaus, Tobin 1972; Steward 1974)). Kształcenie odzwierciedlają zmienne: udział dzieci w edukacji wczesnoszkolnej, osoby wcześniej kończące kształcenie, młodzi ludzie, którzy nie pracują, ani nie uczą się, dorośli kształcący się, wykształcenie wyższe - procent populacji pomiędzy

30 a 34 rokiem życia oraz ludność z wykształceniem wyższym (dostęp do wiedzy jest jednym z podstawowych elementów tworzących rozwój społeczno-gospodarczy i świadczących o jakości życia (Arak i in. 2012), indeks wykształcenia i współczynnik skolaryzacji stanowią składowe indeksu rozwoju społecznego (Anand, Sen 1994), co potwierdza konieczność uwzględniania wykształcenia w miernikach funkcjonowania gospodarki i społeczeństwa). Stan zdrowia i wypadki wyrażają w badaniu wskaźniki: procent populacji w dobrym i bardzo dobrym stanie zdrowia, ludność z wieloletnimi problemami zdrowotnymi, oczekiwana długość życia (długie i zdrowe życie jest jednym z podstawowych elementów tworzących rozwój społeczno-gospodarczy (UNDP 1990; Arak i in. 2012)), liczba osób umierających w wypadkach drogowych (Akande i in. (2019) zaliczyli wskaźnik śmiertelności do mierników określających zdolność do zrównoważonego rozwoju). Sytuacja gospodarstw domowych i ich członków na rynku pracy jest mierzona zatrudnieniem (zatrudnienia i jego pewność przekładają się na poziom życia, który jest elementem dobrobytu (Allardt 1976; Petelewicz, Drabowicz 2016)). Ubóstwo, niepełnosprawność i inne aspekty wykluczenia społecznego wyrażają zmienne: ludzie zagrożeni ubóstwem i wykluczeniem społecznym, ludzie w trudnej sytuacji materialnej, ludzie zagrożeni ubóstwem i wykluczeniem społecznym żyjący w dużych miastach, ludzie zagrożeni ubóstwem i wykluczeniem społecznym żyjący na terenach rolniczych (dodatni standard życia jest jednym z podstawowych elementów tworzących rozwój społeczno-gospodarczy i świadczących o jakości życia (Allardt 1976; Petelewicz, Drabowicz 2016; Arak i in. 2012)) oraz ludność z wieloletnimi ograniczeniami ruchowymi (długie i zdrowe życie jest jednym z podstawowych elementów tworzących rozwój społeczno-gospodarczy (UNDP 1990, 2012)). Jakość środowiska naturalnego odzwierciedlona jest w wskaźnikach: emisja amoniaku z rolnictwa i współczynnik recyklingu odpadów komunalnych (jakość środowiska naturalnego jest składnikiem m. in. indeksu trwałego rozwoju społecznego (Constantini, Monni 2005), indeksu rozwoju społecznego uwzględniającego stopień zanieczyszczenia środowiska (Florczak 2013), indeksu zagrożenia środowiska naturalnego oraz eko-wrażliwego indeksu HDI (Neumayer 2004)). Stabilność rodziny, emigracje mierzą zmienne: małżeństwa i wskaźnik rozwodów (odnoszą się do relacji rodzinnych, które stanowią ważny element jakości życia (Allardt 1976; Petelewicz, Drabowicz 2016)) oraz emigracje (odnoszą się do zakorzenienia w społeczeństwie, co jest elementem jakości życia w obszarze samorealizacji (Allardt 1976; Petelewicz, Drabowicz 2016)). Uwzględnienie wskaźników społecznych w badaniach dotyczących roli finansjalizacji w funkcjonowaniu gospodarki jest zagadnieniem nowym i słabo jeszcze rozpoznany w literaturze przedmiotu.

Dla każdego z 6 wymiaru finansjalizacji i 55 zmiennych obrazujących funkcjonowanie gospodarki utworzono szeregi czasowe dla 20 krajów europejskich, składające się z 12 obserwacji za lata 2007-2018. W rezultacie liczba obserwacji wymiarów finansjalizacji, wziętych pod uwagę w analizie wyniosła 1 440, a liczba obserwacji dotyczących funkcjonowania gospodarki - 13 200. Autorce zależało na odniesieniu się do okresu czasu, w którym generalnie rola finansjalizacji w gospodarce uznana została w literaturze przedmiotu za niekorzystną. Do analizy wybrano zatem czas światowego kryzysu finansowego (lata 2007-2008), czyli apogeum finansjalizacji i okres następujący bezpośrednio po nim. Ponadto, oprócz merytorycznych, ważne były też względy techniczne – dla wielu danych wykorzystywanych w analizie nie są dostępne dłuższe szeregi czasowe. Szeregi danych sięgające początku okresu finansjalizacji, czyli lat 70-tych XX wieku są dostępne dla zmiennych typu PKB czy PKB *per capita*, ale brakuje już ich dla innych wielkości obrazujących funkcjonowanie gospodarki w wymiarze makroekonomicznym, nie wspominając już o danych obrazujących funkcjonowanie przedsiębiorstw czy sytuację gospodarstw domowych i zachowania społeczne. Poprzestano zatem na tak długim okresie czasu, na jaki pozwolił dostęp do niezbędnych danych i możliwość ich porównywania, dbając przy tym, aby szeregi czasowe dla wszystkich wykorzystywanych w badaniach zmiennych były tej samej długości. Zmienne do analizy pozyskano z bazy Eurostatu oraz OECD traktując obie bazy jako komplementarne.

4.5. Zastosowane metody badawcze

Cele i odpowiadające im hipotezy osiągnęto i weryfikowano przy pomocy studiów polskiej i zagranicznej literatury przedmiotu oraz badań empirycznych. Dzięki krytycznej analizie literatury przedmiotu zidentyfikowana została luka w dyscyplinie naukowej ekonomia i finanse, polegająca na braku badań pokazujących wielowymiarową rolę finansjalizacji w funkcjonowaniu gospodarki. Na podstawie krytycznej analizy literatury przedmiotu ustalona została również definicja finansjalizacji, do której odwoływano się następnie w całej monografii, przyjęto wymiary finansjalizacji oraz zmienne obrazujące funkcjonowanie gospodarki w wymiarze makroekonomicznym, funkcjonowanie przedsiębiorstw oraz sytuację gospodarstw domowych i zachowania społeczne. Studia literaturowe stanowiły inspirację do prowadzenia własnych badań empirycznych.

W pracy zastosowano bogaty zbiór metod obliczeniowych, dopasowanych do poszczególnych celów pracy, obejmujących zastosowania modeli liniowych i nieliniowych.

Wszystkie obliczenia wykonane zostały przy pomocy pakietu programu R oraz arkusza kalkulacyjnego Excel. Wykorzystane metody obliczeniowe to:

- 1) Metoda głównych składowych, która posłużyła m. in. do wyznaczenia wykresu łokciowego i określenia przynależności miar do głównych komponentów oraz analiza korelacji za pomocą współczynnika Pearsona i współczynnika Spearmana – na podstawie tych metod zdecydowano o wstępnej redukcji liczby zmiennych wykorzystywanych w modelach, służących określeniu roli finansjalizacji w funkcjonowaniu poszczególnych obszarów gospodarki (wymiar makroekonomiczny, funkcjonowanie przedsiębiorstw, sytuacja gospodarstw domowych i zachowania społeczne). Wstępna redukcja liczby zmiennych wykorzystywanych w modelu była niezbędna, aby uniknąć niepotrzebnego, zbyt dużego obciążenia modelu, co było prawdopodobne przy odwoływaniu się do tak dużej, jak w niniejszym badaniu, liczby zmiennych. Analiza korelacji była pierwszym krokiem tych badań. Preferowaną metodą kalkulacji był współczynnik Pearsona, ponieważ w swojej konstrukcji uwzględnia on nawet niewielkie różnice w wartościach, podczas gdy przy posługiwaniu się współczynnikiem korelacji Spearmana wykorzystywane są rangi, co oznacza, że jest on mniej czuły na zachodzące zmiany. Wykorzystanie w kalkulacjach współczynnika Pearsona jest zalecane w przypadkach, gdy skala wartości analizowanych zmiennych rozpoczyna się od zera. Metoda głównych składowych dodatkowo potwierdziła uzyskane w ten sposób wyniki badań. Użyto tę metodę ze względu na fakt, że pozwala ona na wskazanie tych zmiennych początkowych, które mają duży wpływ na wygląd poszczególnych głównych składowych, czyli tych, które tworzą grupę jednorodną i dzięki temu jest powszechnie wykorzystywana do redukcji liczby zmiennych.

Metoda głównych składowych oraz analiza korelacji zostały zastosowane osobno dla grup zmiennych obrazujących wymiary finansjalizacji oraz dla grup zmiennych obrazujących funkcjonowanie gospodarki w wymiarze makroekonomicznym, funkcjonowanie przedsiębiorstw, sytuację gospodarstw domowych i zachowania społeczne oraz dla wszystkich tych zmiennych łącznie. Uzyskane za pomocą tych metod wyniki badań stanowiły sugestię do odrzucenia wybranych zmiennych z modelu, niemniej jednak przed podjęciem decyzji o wyeliminowaniu konkretnej zmiennej przeanalizowano istnienie logicznych i merytorycznych powiązań pomiędzy zmiennymi. W efekcie prac pozostawiono do dalszej analizy wszystkie 6 wymiarów finansjalizacji, ale liczba zmiennych obrazujących funkcjonowanie gospodarki została ograniczona z 55 do 24.

- 2) Modele regresji wielorakiej liniowej – na ich podstawie pokazana została rola wymiarów finansjalizacji w kształtowaniu zmiennych obrazujących funkcjonowanie gospodarki w jej obszarach (wymiar makroekonomiczny, funkcjonowanie przedsiębiorstw, sytuacja gospodarstw domowych i zachowania społeczne). Do oceny wiarygodności modeli wykorzystano istotność zmiennych i całego modelu oraz średnią kwadratową błędów *RMSE*. Modele te posłużyły do wskazania wymiarów finansjalizacji, które odgrywają największą rolę w funkcjonowaniu poszczególnych obszarów gospodarki oraz do oceny roli (korzystna lub niekorzystna) wymiarów finansjalizacji w kształtowaniu zmiennych obrazujących funkcjonowanie gospodarki.
- 3) Modele nieliniowe, wykorzystujące algorytm lasów losowych (*Random Forest*) – ze względu na wysoką złożoność opisywanych zjawisk, która pozwala przypuszczać, że zależności pomiędzy wymiarami finansjalizacji a zmiennymi obrazującymi funkcjonowanie gospodarki nie jest typowo liniowa, zdecydowano się na zbudowanie dodatkowych modeli nieliniowych w celu porównania uzyskanych wyników. Wybrano algorytm lasów losowych, gdyż dobrze sprawdza się on w przypadku zależności nieliniowych, a ponadto posiada tę cechę, że pozwala na określenie i uporządkowanie zmiennych, które odgrywają największą rolę w kształtowaniu wyniku, co jest szczególnie cenne, jeśli weźmie się pod uwagę cele i hipotezy badawcze postawione w niniejszej pracy. Do oceny wiarygodności modeli wykorzystano średnią kwadratową błędów *RMSE* i znaczenie predyktorów. Tak, jak w przypadku modeli liniowych również i tutaj na podstawie opisanych przez model zależności wnioskowano o wymiarach finansjalizacji, które odgrywają największą rolę w funkcjonowaniu poszczególnych obszarów gospodarki. Przy formułowaniu ostatecznych wniosków oparto się na informacjach dostarczonych przez model, który w przypadku danej zmiennej obrazującej funkcjonowanie gospodarki został uznany za bardziej wiarygodny.

Warto zauważyć, że niektóre z zastosowanych w pracy metod obliczeniowych, jak np. metoda głównych składowych, algorytm lasów losowych, nie są metodami powszechnie wykorzystywanymi w ekonomii i finansach, pomimo tego, że ich zastosowanie jest szerokie i są wykorzystywane np. w badaniach naukowych poświęconych medycynie. Pozwalają one na uzyskanie ciekawych wyników w unikalnym przekroju. Dodatkowe wykorzystanie bardziej popularnych metod, jak np. regresji liniowej i uzyskanie porównywalnych wyników dodatkowo uwiarygodnia zasadność odwołania

się do mniej znanych metod. Należy przy tym podkreślić, że zastosowane testy sprawdzające wskazują na większą dokładność niestandardowych metod.

4.6. Wyniki badań empirycznych

Rola finansjalizacji w funkcjonowaniu gospodarki jest zróżnicowana w kontekście kształtowania wyodrębnionych obszarów gospodarki. Można oceniać ją jako korzystną lub niekorzystną i może być ona korzystna dla jednych obszarów funkcjonowania gospodarki i niekorzystna dla innych (np. finansjalizacja odgrywa niekorzystną rolę w funkcjonowaniu przedsiębiorstw i równocześnie korzystną w kształtowaniu sytuacji gospodarstw domowych i zachowań społecznych). Rola finansjalizacji może być również zróżnicowana w obrębie tego samego obszaru gospodarki. Finansjalizacja może odgrywać korzystną rolę w kształtowaniu jednych zmiennych obrazujących funkcjonowanie gospodarki w danym obszarze i zarazem niekorzystną rolę w kształtowaniu innych zmiennych z tego samego obszaru gospodarki (np. finansjalizacja odgrywa niekorzystną rolę w kształtowaniu Produktu Krajowego Brutto przeliczonego na jednego mieszkańca i równocześnie korzystną rolę w kształtowaniu inflacji).

W grupie czynników obrazujących funkcjonowanie gospodarki w wymiarze makroekonomicznym rolę finansjalizacji można uznać generalnie za niekorzystną. Na sześć wymiarów finansjalizacji trzy wymiary odgrywają korzystną rolę w funkcjonowaniu gospodarki w wymiarze makroekonomicznym, a pozostałe trzy – niekorzystną. Jednak wśród wymiarów finansjalizacji, które odgrywają niekorzystną rolę w funkcjonowaniu gospodarki w wymiarze makroekonomicznym znajduje się wymiar o nazwie transakcje finansowe gospodarstw domowych, którego to rola jest najsilniejsza, zatem całość roli finansjalizacji uznano za niekorzystną. Dochodzi do sytuacji, w której sektor finansowy, zamiast pełnić funkcję służebną w stosunku do sektora realnego, walczy z nim o zasoby.

Niekorzystna rola finansjalizacji w funkcjonowaniu gospodarki w wymiarze makroekonomicznym oznacza, że zwiększanie się skali finansjalizacji powoduje pogarszanie się szeregu zmiennych, które obrazują funkcjonowanie gospodarki w tym obszarze, tzn. maleją inwestycje sektora instytucjonalnego, kurczą się nakłady inwestycyjne, spada Produkt Krajowy Brutto i Produkt Krajowy Brutto w przeliczeniu na jednego mieszkańca. Jest to zgodne twierdzeniami spotykanymi w literaturze przedmiotu, zgodnie z którymi finansjalizacja doprowadziła do „nieproduktywnego kapitalizmu”. Zależności te zostały przedstawione w tabeli 1. Podsumowując, można stwierdzić, że finansjalizacja generalnie powoduje pogarszanie się sytuacji gospodarczej, ocenianej przez pryzmat jej wyników makroekonomicznych.

Tabela 1. Rola finansjalizacji w funkcjonowaniu gospodarki w wymiarze makroekonomicznym

Gospodarka w wymiarze makroekonomicznym	Rola finansjalizacji
<i>Dług sektora instytucji rządowych (v₁)</i>	<i>korzystna</i>
<i>Inflacja (v₂)</i>	<i>korzystna</i>
<i>Inwestycje sektora instytucjonalnego (v₃)</i>	<i>niekorzystna</i>
<i>Nakłady inwestycyjne (v₄)</i>	<i>niekorzystna</i>
<i>Produkt Krajowy Brutto na 1 mieszkańca (v₅)</i>	<i>niekorzystna</i>
<i>Populacja (v₆)</i>	<i>korzystna</i>
<i>Produkt Krajowy Brutto (v₇)</i>	<i>niekorzystna</i>
<i>Stopa bezrobocia długoterminowego (v₈)</i>	<i>korzystna</i>

Źródło: opracowanie własne

W obszarze gospodarki dotyczącym funkcjonowania przedsiębiorstw rola finansjalizacji jest niekorzystna (niekorzystna rola w kształtowaniu trzech z pięciu zmiennych obrazujących funkcjonowanie przedsiębiorstw), co oznacza, że zwiększanie się skali finansjalizacji powoduje spadek liczby wydanych pozwoleń na budowę, zmniejszanie się produkcji przemysłowej i produkcji w budownictwie. Efekt finansjalizacji powoduje zatem, że generalnie przedsiębiorstwom funkcjonuje się trudniej. Wyniki badań pokazujące niekorzystną rolę finansjalizacji w funkcjonowaniu przedsiębiorstw są zgodne z poglądami

i wynikami badań empirycznych prezentowanymi w literaturze przedmiotu, gdzie podkreśla się, że firmy finansowe rosną w siłę kosztem pogarszającej się sytuacji przedsiębiorstw niefinansowych. Podsumowanie tych zależności zostało zawarte w tabeli 2.

Tabela 2. Rola finansjalizacji w funkcjonowaniu przedsiębiorstw

Funkcjonowanie przedsiębiorstw	Rola finansjalizacji
<i>Ceny producentów w przemyśle (v₉)</i>	<i>korzystna</i>
<i>Pozwolenia na budowę (v₁₀)</i>	<i>niekorzystna</i>
<i>Produkcja przemysłowa (v₁₁)</i>	<i>niekorzystna</i>
<i>Produkcja w budownictwie (v₁₂)</i>	<i>niekorzystna</i>
<i>Wartość dodana tworzona przez przedsiębiorstwa niefinansowe (v₁₃)</i>	<i>korzystna</i>

Źródło: opracowanie własne

W obszarze gospodarki dotyczącym sytuacji gospodarstw domowych i zachowań społecznych rola finansjalizacji okazała się korzystna. Przejawia się to korzystną rolą w kształtowaniu sześciu z jedenastu zmiennych obrazujących funkcjonowanie gospodarki w tym obszarze. Zwiększaniu się skali finansjalizacji w gospodarce towarzyszą takie zjawiska jak: wzrost bilansu składników pokarmowych brutto, wzrost liczby dorosłych kształcących się, wzrost liczby ludności z wykształceniem wyższym, wzrost liczby małżeństw, wzrost oczekiwanej długości życia oraz zmniejszenie się liczby ludności zagrożonej ubóstwem

i wykluczeniem społecznym. Zestawienie tych zależności zawiera tabela 3. Finansjalizacja oddziałuje zatem korzystnie na sytuację gospodarstw domowych i zachowania społeczne.

Tabela 3. Rola finansjalizacji w kształtowaniu sytuacji gospodarstw domowych i zachowań społecznych

Sytuacja gospodarstw domowych i zachowania społeczne	Rola finansjalizacji
<i>Bilans składników pokarmowych brutto (v14)</i>	<i>korzystna</i>
<i>Dorośli kształcący się (v15)</i>	<i>korzystna</i>
<i>Emigracje (v16)</i>	<i>niekorzystna</i>
<i>Emisja amoniaku z rolnictwa (v17)</i>	<i>niekorzystna</i>
<i>Ludność z wykształceniem wyższym (v18)</i>	<i>korzystna</i>
<i>Małżeństwa (v19)</i>	<i>korzystna</i>
<i>Oczekiwana długość życia (v20)</i>	<i>korzystna</i>
<i>Osoby wcześniej kończące kształcenie (v21)</i>	<i>niekorzystna</i>
<i>Ludzie zagrożeni ubóstwem i wykluczeniem społecznym (v22)</i>	<i>korzystna</i>
<i>Procent populacji żyjącej w gospodarstwach domowych narażonych na hałas (v23)</i>	<i>niekorzystna</i>
<i>Wskaźnik rozwodów (v24)</i>	<i>niekorzystna</i>

Źródło: opracowanie własne

Bardziej szczegółowe wnioski można wyciągnąć na podstawie sprawdzenia realizacji przyjętych celów i weryfikacji założonych hipotez badawczych. Dla realizacji pierwszego celu i weryfikacji pierwszej hipotezy przygotowano, w oparciu o skalkulowane wcześniej modele, zestawienie dotyczącego tego, które z wymiarów finansjalizacji pojawiały się najczęściej, w modelach uznanych za najbardziej wiarygodne na pierwszym, drugim i trzecim miejscu pod względem siły oddziaływania. Na tej podstawie określone zostały wymiary finansjalizacji, które odgrywają największą rolę w funkcjonowaniu gospodarki w wymiarze makroekonomicznym, w funkcjonowaniu przedsiębiorstw oraz w kształtowaniu sytuacji gospodarstw domowych i zachowań społecznych. Analiza tak przygotowanego zestawienia wskazała, za każdym razem, na inny wymiar finansjalizacji odgrywa największą rolę w funkcjonowaniu każdego z trzech, wyróżnionych obszarów gospodarki, zatem potwierdziła postawioną hipotezę. Podsumowanie uzyskanych wyników stanowi tabela 4.

Tabela 4. Wymiary finansjalizacji o największym znaczeniu dla gospodarki

Obszary funkcjonowania gospodarki	Wymiary finansjalizacji
<i>Gospodarka w wymiarze makroekonomicznym</i>	<i>Dźwignia finansowa sektora finansowego (DFSF)</i>
<i>Funkcjonowanie przedsiębiorstw</i>	<i>Transakcje finansowe gospodarstw domowych (TFGD)</i>
<i>Sytuacja gospodarstw domowych i zachowania społeczne</i>	<i>Zadłużenie gospodarstw domowych (ZGDWDDD)</i>

Źródło: opracowanie własne

Oznacza to, że te same przejawy finansjalizacji są mniej lub bardziej istotne w poszczególnych obszarach gospodarki, zatem finansjalizacja nie jest zjawiskiem monolitycznym a zróżnicowanym. I tak, w obszarze funkcjonowania gospodarki w wymiarze makroekonomicznym największą rolę odgrywa zadłużenie instytucji finansowych, które przejawia się w wymiarze finansjalizacji o nazwie dźwignia finansowa sektora finansowego, w obszarze funkcjonowania przedsiębiorstwa najważniejsze okazały się transakcje finansowe gospodarstw domowych, a w obszarze sytuacji gospodarstw domowych i zachowań społecznych najbardziej istotnym czynnikiem finansjalizacji jest zadłużenie gospodarstw domowych. Rola dźwigni finansowej sektora finansowego w funkcjonowaniu gospodarki w wymiarze makroekonomicznym i transakcji finansowych gospodarstw domowych w funkcjonowaniu przedsiębiorstw okazała się niekorzystna, a rola zadłużenia gospodarstw domowych w kształtowaniu ich sytuacji i zachowań społecznych – korzystna.

Instytucje finansowe odrywają ogromną rolę w funkcjonowaniu gospodarki w wymiarze makroekonomicznym, wręcz warunkują zmiany, które w niej zachodzą. Instytucje finansowe finansują sferę realną i powodują, że gospodarka jest od nich uzależniona. Rosnąca dźwignia finansowa w sektorze finansowym oznacza rosnące zadłużenie tego sektora i wzrost ryzyka jego funkcjonowania. Pogorszenie się sytuacji instytucji finansowych prowadzi do załamania sprawności gospodarowania w sferze realnej.

Zaskakujące okazały się wyniki dotyczące funkcjonowania przedsiębiorstw. Za wymiar finansjalizacji odgrywający największą rolę w funkcjonowaniu przedsiębiorstw niefinansowych uznano nie zadłużenie przedsiębiorstw, a wymiar finansjalizacji odnoszący się zupełnie do innego sektora, a mianowicie do sektora gospodarstw domowych. Zadłużenie przedsiębiorstw okazało się w badaniach istotnym wymiarem finansjalizacji oddziałującym na funkcjonowanie przedsiębiorstw, ale nie najważniejszym. Duża rola transakcji finansowych gospodarstw domowych wynika zapewne z przepływów i powiązań występujących pomiędzy poszczególnymi sektorami gospodarki. Transakcje finansowe gospodarstw domowych to alokacja środków przez te podmioty w aktywa finansowe zamiast w rzeczowe, co oznacza mniejszy popyt zgłaszany przez gospodarstwa domowe na produkty i usługi oferowane przez przedsiębiorstwa. Potwierdza to, że gospodarka funkcjonuje jak sieć naczyń połączonych, a rolę finansjalizacji w jej funkcjonowaniu należy rozpatrywać łącznie, w odniesieniu do wszystkich sektorów, a nie tylko jednego wybranego.

Wnioski dotyczące korzystnej roli zadłużenia gospodarstw domowych w kształtowaniu ich sytuacji i zachowań społecznych należy traktować z dużą ostrożnością. Zadłużenie może być korzystne dla gospodarstw domowych, ale to zależy od celu na jakie jest

ono przeznaczone, tj. czy ma ono za zadanie finansowanie bieżącej konsumpcji, czy zakup środków trwałych, np. mieszkania. Kolejny czynnik, który istotnie wpływa na stan rzeczy to sytuacja finansowa gospodarstw domowych, które się zadłużają. Jeśli gospodarstwa domowe posiadają odpowiednie zaplecze finansowe to zaciągania długów nie jest dla nich ryzykowne i może przynieść korzyści, natomiast wzrost zadłużenia nieproporcjonalnie do dochodu zawsze jest postrzegany jako duże ryzyko.

W monografii przeanalizowano też szczegółowo rolę każdego z wymiaru finansjalizacji w funkcjonowaniu poszczególnych obszarów gospodarki i można było dojść do wniosku, że wymiary finansjalizacji, które sprzyjają rozwojowi gospodarki w jednym obszarze, równocześnie hamują go w innym. Przykładowo, wymiar finansjalizacji, jakim jest dźwignia finansowa sektora finansowego odgrywa niekorzystną rolę w funkcjonowaniu gospodarki w wymiarze makroekonomicznym oraz w kształtowaniu sytuacji gospodarstw domowych i zachowań społecznych, a korzystnie oddziałuje na funkcjonowanie przedsiębiorstw. W efekcie prowadzonych badań potwierdzono postawioną hipotezę, która mówiła o tym, że każdy z wymiarów finansjalizacji może odgrywać korzystną i jednocześnie niekorzystną rolę w kształtowaniu zmiennych obrazujących funkcjonowania tego samego obszaru gospodarki.

Podsumowując prowadzone rozważania można twierdzić, że finansjalizacja jest zjawiskiem złożonym, a jej rolę w gospodarce można badać poprzez oddziaływanie jej wymiarów, czyli przejawów, w gospodarce. Rola finansjalizacji w poszczególnych obszarach gospodarki jest zróżnicowana i nie da się w sposób prosty ocenić, czy ta rola w gospodarce jest korzystna czy niekorzystna. W związku z tym należy wyodrębnić grupę zmiennych, które obrazują funkcjonowanie gospodarki i określić rolę wymiarów finansjalizacji w kształtowaniu poszczególnych zmiennych. Rola ta może być korzystna dla jednych zmiennych i niekorzystna dla innych. Jeżeli zaistnieje przewaga ilościowa zmiennych z danego obszaru gospodarki, dla których rola finansjalizacji jest korzystna to generalnie można uznać rolę finansjalizacji za korzystną dla całego obszaru i prowadzić działania, które pobudzają finansjalizację. Wszystkie uzyskane informacje pozwalają lepiej zrozumieć skutki finansjalizacji i zależność gospodarki od jej poszczególnych wymiarów. Na tej podstawie można podjąć próbę ukierunkowania finansjalizacji tak, aby uzyskać jej pożądaną, czyli korzystną, rolę w gospodarce.

4.7. Wkład w rozwój dyscypliny Ekonomia i Finanse

Wkład do nauki zawarty w monografii, przejawia się w trzech obszarach, wszystkie one zostały poparte badaniami empirycznymi, co uwiarygodnia otrzymane wyniki i stwarza odpowiednie podstawy dla formułowania wniosków.

Po pierwsze, nowatorski charakter badań polega na tym, że różne elementy funkcjonowania gospodarki zostały połączone w całość, a rola finansjalizacji była badana nie tylko z punktu widzenia kształtowania pojedynczych elementów gospodarki (czy nawet roli finansjalizacji w kształtowaniu zbiorów tych pojedynczych elementów, ale odnoszących się tylko do jednego obszaru funkcjonowania gospodarki, np. wymiaru makroekonomicznego). Kompleksowość badań polegała na uwzględnieniu w jednym badaniu kilku aspektów funkcjonowania gospodarki. Takich badań do tej pory nie prowadzono, a są one niezbędne z punktu widzenia oceny roli finansjalizacji. Brak badania roli finansjalizacji w funkcjonowaniu całości gospodarki spowodował, że w ocenie zjawiska finansjalizacji pomijane były koszty pośrednie i efekt rachunku ciągłego. Wyniki badań zaprezentowane w monografii pokazały, że finansjalizacja może być korzystna dla jednego obszaru funkcjonowania gospodarki, np. wymiaru makroekonomicznego, a niekorzystna dla innego, np. sytuacji gospodarstw domowych i zachowań społecznych. Dzięki przyjętemu podejściu powstał inny, pełniejszy niż opisywany do tej pory w literaturze, obraz roli finansjalizacji w gospodarce

Po drugie, ważne znaczenie ma uwzględnienie w badaniach wskaźników społecznych, które odnoszą się do sytuacji gospodarstw domowych i zachowań społecznych. Dotąd nie prowadzono badań pokazujących rolę finansjalizacji w kształtowaniu zachowań społecznych. Jeżeli jednak za słuszną przyjmuje się definicję finansjalizacji, która mówi o rosnącej roli finansów w kształtowaniu motywów działań podmiotów gospodarczych to, dla uzyskania pełnego obrazu roli finansjalizacji w gospodarce, należy uwzględnić również zachowania społeczne. Stąd też w prowadzonych badaniach wykorzystano szereg zmiennych odnoszących się do sytuacji gospodarstw domowych i zachowań społecznych, takich jak: małżeństwa, rozwody emigracje, wykształcenie, itp. Zmienne te były pomijane we wcześniejszych analizach dotyczących roli i znaczenia finansjalizacji, a ich uwzględnienie poszerza dotychczasowy dorobek naukowy o nowe elementy.

I wreszcie, po trzecie najważniejszym wkładem w rozwój dyscypliny Ekonomia i Finanse jest powstała, w efekcie przeprowadzonych prac, metodologia, która może być propozycją sposobu badania roli finansjalizacji w funkcjonowaniu gospodarki i być wykorzystywana do dalszej eksploracji tego zjawiska. Pomimo dynamicznych zmian zachodzących w gospodarce, które powodują, że wahają się wartości zmiennych, branych

pod uwagę w badaniu, zastosowana metodologia pozostaje aktualna i może być wykorzystana do zbadania roli finansjalizacji w funkcjonowaniu gospodarki w innym okresie czasu lub w innym kraju. Ma to istotne znaczenie dla wzbogacenia zbioru metod wykorzystywanych dotąd w tym zakresie.

Zaprezentowane w pracy badania mają duże znaczenie poznawcze dla środowiska naukowego, ale mogą być również wykorzystywane przez regulatorów rynku finansowego oraz instytucje kształtujące politykę pieniężną i gospodarczą.

Bibliografia

- Acharya, V.V., Cooley, T., Richardson, M., Walter, I. (2009). Manufacturing Tail Risk: A Perspective on the Financial Crisis of 2007–2009. *Foundations and Trends in Finance*, 4(4), 247–325.
- Akande, A., Cabral, P., Gomes, P., Casteleyn, S. (2019). The Lisbon Ranking for Smart Sustainable Cities in Europe. *Sustainable Cities and Society*, 44, 475–487.
- Alvarez, N. (2012). *The Financialization of the Spanish Economy: Debt, Crisis and Social Cuts*. University of Valladolid.
- Arcand, J.-L., Berkes, E., Panizza, U. (2015). Too Much Finance? *Journal of Economic Growth*, 20(2), 105–148.
- Assa, J. (2012). Financialization and Its Consequences: The OECD Experience. *Finance Research*, 1(1), 35–39.
- Barradas, B., Lagoa, S., Leão, E., Mamede, R.P. (2018). Financialization in the European Periphery and the Sovereign Debt Crisis: The Portuguese Case. *Journal of Economic Issues*, 52(4), 1056–1083.
- Batt, R.L., Applebaum, E. (2013). The Impact of Financialization on Management and Employment Outcomes. *Upjohn Institute Working Papers*, (13-191).
- Beck, T., Degryse, H., Kneer, C. (2014). Is More Finance Better? Disentangling Intermediation and Size Effects of Financial Systems. *Journal of Financial Stability*, 10(1), 50–64.
- Beck, T., Levine, R. (2004). Stock Markets, Banks, and Growth: Panel Evidence. *Journal of Banking and Finance*, 28(3), 423–442.
- Begg, D., Fischer, S., Dornbusch, R. (1994). *Ekonomia. Część I*. Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne.
- Boyer, R. (2000). Is a Finance-led Growth Regime a Viable Alternative to Fordism? A Preliminary Analysis. *Economy and Society*, 29(1), 111–145.

- Callaghan, H. (2013). Who Cares about Financialization? Explaining the Decline in Political Salience of Active Markets for Corporate Control. *Max-Planck-Institut für Gesellschaftsforschung Discussion Paper*, 13(4).
https://www.mpifg.de/pu/mpifg_dp/dp13-4.pdf
- Cecchetti, S.G., Kharroubi, E. (2012). Reassessing the Impact of Finance on Growth. *BIS Working Paper*, (381).
- Czapiński, J., Panek, T. (red.). (2001). *Diagnoza społeczna 2000*. Polskie Towarzystwo Statystyczne, Wyższa Szkoła Pedagogiczna TWP.
- Czapiński, J., Panek, T. (red.). (2004). *Diagnoza społeczna 2003*. Wyższa Szkoła Finansów i Zarządzania w Warszawie.
- Czapiński, J., Panek, T. (red.). (2006). *Diagnoza społeczna 2005*. Vizja Press & IT.
- Czapiński, J., Panek, T. (red.). (2007). *Diagnoza społeczna 2007*. Vizja Press & IT.
- Czapiński, J., Panek, T. (red.). (2009). *Diagnoza społeczna 2009*. Vizja Press & IT.
- Czapiński, J., Panek, T. (red.). (2011). Diagnoza społeczna 2011. *Contemporary Economics*, 5(3), 1–461,
- Czapiński, J., Panek, T. (red.). (2013). Diagnoza społeczna 2013. *Contemporary Economics*, 7, 1–499.
- Czapiński, J., Panek, T. (red.). (2015). Diagnoza Społeczna 2015. *Contemporary Economics*, 9(4), 1–545.
- Dabla-Norris, E., Srivisal, N. (2013). Revisiting the Link between Finance and Macroeconomic Volatility. *IMF Working Paper*, 13(29).
- Dallery, T. (2009). Post-keynesian Theories of the Firm under Financialization. *Review of Radical Political Economics*, 41(4), 492–515.
- Dembinski, P.H., Beretta, S. (2014). *Kryzys ekonomiczny i kryzys wartości*. Wydawnictwo M, Kraków.
- Demir, F. (2007). The Rise of Rentier Capitalism and the Financialization of Real Sectors in Developing Countries. *Review of Radical Political Economics*, 39(3), 351–359.
- Demir, F. (2009a). Capital Market Imperfections and Financialization of Real Sectors in Emerging Markets: Private Investment and Cash Flow Relationship Revisited. *World Development*, 37(5), 953–964.
- Dore, R. (2000). *Stock Market Capitalism: Welfare Capitalism: Japan and Germany versus the Anglo-Saxons*. Oxford University Press.
- Dünhaupt, P. (2013). The Effect of Financialization on Labor "Financial Internet Quarterly 'e-Finanse'" s Share of Income. *IPE Working Papers*, (17).

- Dünhaupt, P. (2014). An Empirical Assessment of the Contribution of Financialization and Corporate Governance to the Rise in Income Inequality. *IPE Working Papers*, (41).
- Epstein, G. (red.). (2005). *Financialization and the World Economy*. Edward Elgar.
- Ertürk, I., Froud, J., Johal, S., Leaver, A., Williams, K. (eds.). (2008). *Financialization at Work*. Routledge.
- Fastenrath, F., Schwan, M., Trampusch, C. (2017). Where States and Markets Meet: The Financialisation of Sovereign Debt Management. *New Political Economy*, 22(3), 273–293.
- Froud, J., Haslam, C., Johal, S., Williams, K. (2002). Financialisation and the Coupon Pool. *Capital and Class*, 3(26), 119–151.
- Gibbon, P. (2013). Commodity Derivatives: Financialization and Regulatory Reform. *Danish Institute for International Studies Working Paper*, (12).
- Grabowski, W., Maciejczyk-Bujnowicz, I. (2016). Verification of the Hypothesis „Too Much Finance” in the Polish Economy. *Central European Review of Economics & Finance*, 12(2), 41–52.
- Greenwood, R., Scharfstein, D. (2013). The Growth of Finance. *The Journal of Economic Perspectives*, 27(2), 3–28.
- Gołębiowski, G., Szczepankowski, P. (2015). Finansyzacja gospodarki krajów Europy Środkowo-Wschodniej. *Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny*, 77(4), 197–215.
- Kalogerakos, T. (2013). *Financialization, the Great Recession, and the Rate of Profit: Profitability Trends in the US Corporate Business Sector, 1946–2011*. Lund University – School of Economics and Management, https://thenextrecession.files.wordpress.com/2013/12/ekhr61_themistoklis_kalogerakos.pdf
- Karwowski, E. (2019). Towards (De-)Financialisation: The Role of the State. *Cambridge Journal of Economics*, 43(4), 1001–1027.
- Karwowski, E., Shabani, M., Stockhammer, E. (2016). Financialisation: Dimensions and Determinants. A Cross-country Study. *Post Keynesian Economics Study Group Working Paper*, (1619).
- Kedrosky, P., Stangler, D. (2011). *Financialization and Its Entrepreneurial Consequences*. Kauffman Foundation Research.
- King, R.G., Levine, R. (1993). Finance and Growth: Schumpeter Might Be Right. *The Quarterly Journal of Economics*, 108(3), 717–737.
- Krippner, G.R. (2004). *What is Financialization?* Mimeo. Department of Sociology. UCLA.

- Krippner, G.R. (2005). The Financialization of the American Economy. *Socio-Economic Review*, 3(2), 173–208.
- Krippner, G.R. (2011). *Capitalizing on Crisis: The Political Origins of the Rise of Finance*. Harvard University Press.
- Law, S., Singh, N. (2014). Does Too Much Finance Harm Economic Growth? *Journal of Banking & Finance*, 41, 36–44.
- Marszałek, P. (2009). *Koordinacja polityki pieniężnej i fiskalnej jako przesłanka stabilności poziomu cen*. Wydawnictwo Naukowe PWN.
- Mączyńska, E. (2012). Ekonomiczne konsekwencje przemian demograficznych w kontekście przełomu cywilizacyjnego. W: A. Potrykowska, Z. Strzelecki (red.), *Polska w Europie – Przyszłość demograficzna* (s. 87–105). Rządowa Rada Ludnościowa.
- Montecino, J.A., Epstein, G., Levina, I. (2016). Long-Term Trends in Intra-Financial Sector Lending in the United States (1950–2012). *Eastern Economic Journal*, 42(4), 611–629.
- Orhangazi, Ö. (2008a). Financialisation and Capital Accumulation in the Non-Financial Corporate Sector: A Theoretical and Empirical Investigation on the US Economy: 1973–2003. *Cambridge Journal of Economics*, 32, 863–886.
- Orhangazi, Ö. (2008b). *Financialization and the US Economy*. Edward Elgar.
- Ostrowska, M. (2013). Finansjalizacja: zarys problematyki. *Rola Informatyki w Naukach Ekonomicznych i Społecznych*, 2, 136–143.
- Owsiak, S. (2012). Społeczny wymiar kryzysu – lekcja dla przyszłości. *Biuletyn PTE*, 2. http://www.pte.pl/pliki/2/11/Artykul_SOwsiak.pdf
- Owsiak, S. (2015). *Finanse*. Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne.
- Owsiak, S. (2017a). *Finanse publiczne. Teoria i praktyka*. Wydawnictwo Naukowe PWN.
- Owsiak, S. (2017b). *Finanse publiczne. Współczesne ujęcie*. Wydawnictwo Naukowe PWN.
- Owsiak, S. (red.). (2016). *Polityka podatkowa krajów Unii Europejskiej wobec kryzysu finansowego*. Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne.
- Pagano, M. (2014). Is Europe Overbanked? *Reports of the Advisory Scientific Committee*, (4). https://www.esrb.europa.eu/pub/pdf/asc/Reports_ASC_4_1406.pdf
- Palley, T.I. (2007). Financialization: What It Is and Why It Matters. *The Levy Economics Institute and Economics for Democratic and Open Societies Working Paper*, (525).
- Petelewicz, M., Drabowicz, T. (2016). *Jakość życia – globalnie i lokalnie. Pomiar i wizualizacja*. Katedra Socjologii Ogólnej Wydział Ekonomiczno-Socjologiczny. Uniwersytet Łódzki.

- Perotti, E., Ratnovski, L., Vlahu, R. (2011). Capital Regulation and Tail Risk. *IMF Working Paper*, (11/188).
- Phillips, K. (1993). *Boiling Point: Democrats, Republicans, and the Decline of Middle-Class Prosperity*. Random House.
- Preunkert, J. (2017). Financialization of Government Debt? European Government Debt Management Approaches 1980–2007. *Competition & Change*, 21(1), 27–44.
- Ratajczak, M. (2009). Kryzys finansowy a rozwój ekonomii jako nauki. W: W. Przybylska-Kapuścińska (red.), *Studia z bankowości centralnej i polityki pieniężnej* (s.17–38). Difin.
- Ratajczak, M. (2014). Ekonomia i edukacja ekonomiczna w dobie finansyzacji gospodarki. *Ekonomista*, 2, 207–219.
- Ratajczak, M. (2017). Finansjalizacja gospodarki: wymiary dyskusji. *Bezpieczny Bank*, 3(68), 7–22.
- Ratajczak, M. (2020). Państwo a finansjalizacja. *Bezpieczny Bank*, 1(78), 9–22.
- Remlein, M. (2015). Wpływ finansyzacji gospodarki na wyniki finansowe polskich przedsiębiorstw. *Finanse, Rynki Finansowe, Ubezpieczenia*, 77, 169–180.
- Rochon, L.P. (2012). Financialization and the Theory of the Monetary Circuit: Fiscal and Monetary Policies Reconsidered. *Journal of Post Keynesian Economics*, 2(35), 167–169.
- Rousseau, P.L., Wachtel, P. (2002). Inflation Thresholds and the Finance-Growth Nexus. *Journal of International Money and Finance*, 21(6), 777–793.
- Sahay, R., Čihák, M., Diaye, P., Barajas, A., Bi, R., Ayala, D., Gao, Y., Kyobe, A., Nguyen, L., Saborowski, Ch., Svirydzenka, K., Yousefi, S.R. (2015). Rethinking Financial Deepening: Stability and Growth in Emerging Markets. *IMF Staff Discussion Note*, (8).
- Schumpeter, J.A. (1911). *The Theory of Economic Development*. Harvard University Press.
- Solow, R. (1956). A Contribution to the Theory of Economic Growth. *Quarterly Journal of Economics*, 70(1), 65–94.
- Stockhammer, E. (2005). Shareholder Value Orientation and the Investment-Profit Puzzle. *Journal of Post Keynesian Economics*, 28(2), 193–215.
- Stockhammer, E. (2010). Financialization and the Global Economy. Political Economy Research Institute Working Paper Series, (240).
- Stockhammer, E., Onaran, O. (2013). Wage-led Growth: Theory, Evidence, Policy. *Review of Keynesian Economics*, 1(1), 61–78.

- Svilokos, T., Burin, I. (2017). Financialization and Its Impact on Process of Deindustrialization in the EU. *Zbornik Radova Ekonomskog Fakulteta u Rijeci*, 35(2), 583–610.
- Szczepankowski, P. (2017). Koncepcja i zastosowanie syntetycznego wskaźnika stopnia finansyzacji przedsiębiorstw. *Finanse, Rynki Finansowe, Ubezpieczenia*, 2(86), 287–302.
- Talberth, J., Cobb, C., Slattery, N. (2007). *The Genuine Progress Indicator 2006: A Tool for Sustainable Development*. Redefining Progress.
- Tomaskovic-Devey D., Lin K.-H., Meyers N. (2015). Did Financialization Reduce Economic Growth? *Socio-Economic Review*, 13(3), 1–24.
- Tori, D., Onaran, Ö. (2017). Financialisation and Physical Investment: A Global Race to the Bottom in Accumulation? *Post Keynesian Economics Study Group Working Paper*, (1707).
- Turbeville, W. (2014). *Financialization and a New Paradigm for Financial Markets*. Rockefeller Foundation.
- Trecek, T. (2008). Reconsidering the Investment-Profit Nexus in Finance-led Economies: An ARDL-Based Approach. *Metroeconomica*, 59(3), 371–404.
- van Treeck, T. (2009). The Political Economy Debate on Financialisation – a Macroeconomic Perspective. *Review of International Political Economy*, 16(5), 907–944.
- Wiśniewski, P. (2014). Nowe miary finansjalizacji W: J. Ostaszewski, E. Kosycarz (red.), *Rozwój nauki o finansach. Stan obecny i pożądane kierunki jej ewolucji* (s. 325–333). Szkoła Główna Handlowa w Warszawie.
- Wrześniński, M. (2014). Finansjalizacja gospodarki – fakty czy mity? W: J. Ostaszewski, E. Kosycarz (red.), *Rozwój nauki o finansach. Stan obecny i pożądane kierunki jej ewolucji* (s. 293–305). Szkoła Główna Handlowa w Warszawie.
- Ząbkowicz, A. (2009). Wzrost znaczenia dochodów z operacji finansowych w korporacjach nie-finansowych (financialization) – kontekst instytucjonalny. *Organizacja i Kierowanie*, 2, 25–39

5. Omówienie pozostałych osiągnięć naukowo-badawczych

5.1. Dorobek publikacyjny – zastawienie

Mój dorobek publikacyjny, łącznie z głównym osiągnięciem przedstawionym w punkcie 4, liczy 64 pozycje, z czego 48 zostało opublikowanych po uzyskaniu stopnia doktora, a 19 zostało

wydanych z języku angielskim. Szczegółowy wykaz publikacji znajduje się w załączniku nr 4, a jego ilościowe zestawienie zaprezentowano w tabeli 5.

Tabela 5. Ilościowe zestawienie dorobku publikacyjnego

Rodzaj publikacji	Przed uzyskaniem stopnia doktora		Po uzyskaniu stopnia doktora		Język publikacji		Razem
	Samodzielnie	Współautorstwo	Samodzielnie	Współautorstwo	P o l s k i	Angielski	
Monografie naukowe	---	---	1	1	2	...	2
Artykuły naukowe	5	2	11	15	22	11	33
Rozdziały w monografiach naukowych	7	2	13	3	18	7	25
Redakcja monografii naukowej	---	---	1	3	3	1	4
Razem	12	4	26	22	45	19	64

Źródło: opracowanie własne

Większość przygotowanych tekstów opublikowałam samodzielnie. Przed uzyskaniem stopnia doktora opublikowałam 7 artykułów w recenzowanych czasopismach naukowych o zasięgu ogólnopolskim oraz 9 rozdziałów w monografiach. Z kolei po uzyskaniu stopnia doktora ukazały się: 2 monografie naukowe (jedną z nich stanowi główne osiągnięcie naukowe przedstawione w punkcie 4), 26 artykułów w recenzowanych czasopismach naukowych, indeksowanych na listach MNiSW/MEIN, 16 rozdziałów w monografiach oraz 4 redakcje monografii naukowych.

Wśród wydawców napisanych przeze mnie monografii oraz tych, przy których pełniłam rolę redaktora znajduje się brytyjskie renomowane wydawnictwo Routledge należące do grupy Taylor & Francis oraz polskie, szanowane wydawnictwa naukowe, m. in. Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne i CeDeWu. Artykuły mojego autorstwa i współautorstwa zostały opublikowane przez czasopisma zagraniczne indeksowane w bazach Scopus: *Journal of Economic Issues*, *Journal of International Studies* i *Economic Research - Ekonomska Istraživanja* oraz polskie czasopisma skierowane do krajowego lub/i międzynarodowego środowiska naukowego, m. in: *Acta Universitatis Lodzianensis. Folia Oeconomica*, *Acta Scientiarum Polonorum*, *Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska, Sectio H Oeconomia*, *Bezpieczny Bank*, *Ekonomia. Rynek, gospodarka, społeczeństwo* (obecna nazwa: „Central European Economic Journal”), *Ekonomika i organizacja przedsiębiorstwa*, *Financial Internet Quarterly „e-Finanse”* (obecna nazwa: *Financial Internet Quarterly*), *Humanities and Social Sciences*, *Modern Management Review*, *Nierówności społeczne a wzrost gospodarczy* i *Studia Humana*.

5.2. Podejmowane obszary badawcze

Zaprezentowana w autoreferacie monografia stanowi swego rodzaju podsumowanie mojego rozwoju naukowego oraz aktywności badawczej. Moje zainteresowania naukowe koncentrują się wokół kilku, wzajemnie komplementarnych obszarów tematycznych. Należą do nich:

- zarządzanie ryzykiem finansowym,
- rynek przedsiębiorstw strat-up,
- regulacje nadzorcze dotyczące sektora bankowego,
- finanse osobiste, ze szczególnym uwzględnieniem tematu zadłużania się gospodarstw domowych,
- finansjalizacja.

Wiele opracowań można zaliczyć do więcej niż jednej kategorii ze względu na pokrewieństwo tematyczne oraz łączenie kwestii empirycznych z teoretycznymi. Niemniej jednak, wszystkie one zbiegają się i łączą ze sobą w szerokim temacie, jakim jest finansjalizacja. Ostatecznie to finansjalizacja stała się nurtem przewodnim moich zainteresowań naukowych, a zwięźczenie prac jest monografia wskazana jako główne dzieło naukowe.

Chronologicznie, pierwszym podejmowanym przeze mnie obszarem tematycznym było zarządzanie ryzykiem finansowym. Tematyką tą zainteresowałam się już podczas studiów, przygotowałam wtedy pracę magisterską pt. *Zarządzanie ryzykiem stopy procentowej w banku komercyjnym*. Temat ten stał się obszarem moich badań naukowych również po zakończeniu studiów, czego efektem było przygotowanie i obrona w 2006 r. pracy doktorskiej pt. *Metoda wartości ryzykowanej w zarządzaniu ryzykiem stopy procentowej w banku komercyjnym*.

Materiał empiryczny do pracy zbierałam podczas staży badawczych, które odbyłam w dwóch bankach centralnych, a mianowicie w: Pierwszym Polsko-Amerykańskim Banku SA w Krakowie w 1998 r. w Departamencie Skarbu oraz Banku BPH w Warszawie w 2005 r. w komórce zajmującej się zarządzaniem ryzykiem bankowym oraz kalkulacją wartości ryzykowanej (*Value at Risk, VaR*). Skorzystałam również z ogólnie dostępnych baz danych, będących wtedy w posiadaniu Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie i tam wykonałam dużą część mojej pracy badawczej. W 2005 r. kierując się swoimi zainteresowaniami naukowymi przystąpiłam do PRMIA (*Professional Risk Managers' International Association*), międzynarodowej organizacji promującej najlepsze praktyki z zakresu zarządzania ryzykiem, integrującej przedstawicieli firm i jednostek uniwersyteckich, której członkiem jestem do dnia dzisiejszego.

W pracach badawczych skupiłam się na zagadnieniu właściwego doboru metody pomiaru ryzyka finansowego, a szczególnie ryzyka stopy procentowej. Wykorzystywałam w tym celu metodę wartości ryzykowanej i jej rozmaite modyfikacje, a także inne metody pomiaru efektywności działalności podmiotów finansowych z uwzględnieniem ryzyka. Efektem mojej pracy były m. in. zaproponowane nowe wskaźniki pomiaru wyniku działalności odsetkowej banków takie, które równocześnie z zyskiem uwzględniały ryzyko stopy procentowej mierzone wartością *VaR*.

W okresie poprzedzającym obronę pracy doktorskiej i krótko po niej wygłosiłam swoje pierwsze referaty podczas konferencji naukowych oraz regularnie publikowałam artykuły dotyczące tematu zarządzania ryzykiem finansowym, m. in.:

- Gemzik-Salwach, A., Perz P. (2004). *Problem szacowania ryzyka stopy procentowej w VaR*. „Rynek Terminowy” 1, 113-119. ISSN: 1508-972X,
- Gemzik-Salwach, A. (2003). *Metoda wartości ryzykowanej w zarządzaniu ryzykiem w przedsiębiorstwie*. „Ekonomika i Organizacja Przedsiębiorstwa” 11, 54-62. ISSN: 0860-6846,
- Gemzik-Salwach, A. (2002). *Pomiar ryzyka rynkowego – metoda wartości ryzykowanej*. „Ekonomia. Rynek, gospodarka, społeczeństwo” (obecna nazwa: „Central European Economic Journal”, 118-130. ISSN: 0137-3056.

Z zagadnieniem pomiaru ryzyka finansowego łączy się kolejny obszar moich zainteresowań naukowych, a mianowicie rynek przedsiębiorstw start-up. W latach 2013-2014 pracowałam w Funduszu Inwestycyjnym InnoFund, gdzie m. in. byłam członkiem Komitetu Inwestycyjnego. Dokonując oceny zgłaszanych do Funduszu pomysłów zwracałam szczególną uwagę na ryzyko finansowe, które wiązało się z realizacją danego projektu. Ryzyko w działalności firm start-up jest niezmiernie istotnym zagadnieniem, gdyż jest ono wyjątkowo wysokie i jak podają statystyki w ciągu pierwszych trzech lat funkcjonowania firm start-up upada około 92 % tych podmiotów. Rezultatem moich prac była propozycja metodologii pomiaru ryzyka związanego z działalnością tego typu podmiotów, która może stanowić wsparcie procesu decyzyjnego dotyczącego inwestowania w daną działalność.

Efektem łączenia praktyki z pracą naukową w tym okresie było powstanie, m. in. następujących publikacji naukowych:

- Gemzik-Salwach, A., Perz, P. (2014). *Ocena potencjału rozwojowego firm start-up*. „Ekonomika i organizacja przedsiębiorstwa” 12, 108-119. ISSN: 0860-6846,

- Gemzik-Salwach, A. (2014). *Wykorzystanie metody Dave'a Berkusa do analizy potencjału rozwojowego firm start-up w Polsce*. „Acta Universitatis Lodziensis. Folia Oeconomica” 2, 111-122. ISSN: 0208-6018, e-ISSN: 2353-7663.

Z czasem moje zainteresowanie tematem zarządzania ryzykiem finansowym ewaluowało w kierunku regulacji dotyczących sektora bankowego i mających za zadanie zapewnienie jego stabilności systemu finansowego. Poszukiwałam odpowiedzi na pytanie, na ile ryzyko finansowe może zostać skutecznie ograniczone przez regulacje tworzone przez organy nadzorcze i jakie są skutki wprowadzanych regulacji finansowych. Na ukierunkowanie moich zainteresowań naukowych wpłynął światowy kryzys finansowy, który pojawił się w 2006 roku i był tematem, który przewijał się w moich artykułach. Najważniejsze publikacje z tego okresu to:

- Gemzik-Salwach, A. (2012). *Skutki regulacji Bazylei III dla sektora bankowego i gospodarki*. „Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska, Sectio H Oeconomia” 46(4), 199-210. ISSN: 0459-9586, e-ISSN: 2449-8513,
- Gemzik-Salwach, A. (2009). *Innowacje finansowe jako przyczyna kryzysu na rynkach międzynarodowych*. „Finansowy Kwartalnik Internetowy „e-Finanse”” (obecna nazwa: „Financial Internet Quarterly”), 3. Wydanie Specjalne, 89-103. e-ISSN: 2719-3454.

Z tematami kryzysów i ryzyka finansowego wiąże się temat zadłużania się gospodarstw domowych. Niepokoiło mnie rosnące zadłużenie najuboższej warstwy społeczeństwa i poszukiwałam przyczyn dokonywania przez konsumentów wyborów niekorzystnych dla ich sytuacji finansowej. Przeprowadziłam jedno z pierwszych badań w Polsce odnoszące się do niebankowych instytucji pożyczkowych. Z tego etapu prac wyciągnęłam m. in. wniosek, że regulacje ostrożnościowe, które miały za zadanie chronić klientów przed nadmiernym zadłużaniem się przyniosły odwrotny efekt. Banki wskutek restrykcyjnych przepisów ograniczyły dostęp do kredytów klientom o niskich dochodach, którzy jednak wcześniej pomimo niewielkiego zaplecza finansowego spłacali regularnie zaciągnięte zobowiązania. W tej sytuacji gospodarstwa domowe w poszukiwaniu środków finansowych zwróciły się do niebankowych instytucji pożyczkowych, otrzymując finansowanie i jednocześnie płacąc za nie wysoką cenę. W efekcie wielu klientów popadło w spiralę zadłużenia i znalazło się w ciężkiej sytuacji materialnej.

Kwestie wysokości zadłużenia gospodarstw domowych oraz instytucji finansowych, w których zadłużenie było zaciągane oraz motywów wyborów tych instytucji były poruszane, m. in. w następujących tekstach:

- Gemzik-Salwach, A. (2020). *Institutional Analysis of Banks and Personal Loan Companies: Lesson from Poland*. „Journal of Economic Issues” 54(1), 142-163. ISSN: 0021-3624, e-ISSN: 1946-326X, DOI: 10.1080/00213624.2020.1720570,
- Opolski, K., Gemzik-Salwach, A. (2016). *Perspektywy finansowe i wiarygodność kredytowa gospodarstw domowych w kontekście programu „Rodzina 500+”*. „Bezpieczny Bank” 2(63), 90-118. ISSN: 1429-2939, e-ISSN: 2544-7068,
- Opolski, K., Gemzik-Salwach, A., Dwórzniak, M., Podleśna, M., Wais, K., Zapadka, P. (2015). *Sektor shadow banking w Polsce*. CeDeWu. Wydawnictwo Wyższej Szkoły Informatyki i Zarządzania z siedzibą w Rzeszowie. Warszawa-Rzeszów. ISBN 978-83-7556-687-1, EAN 9788375566871.

Tak, jak wspomniano wcześniej, wszystkie poruszane w pracach naukowych wątki badawcze zbiegły się ze sobą w temacie finansjalizacji. Przed przygotowaniem monografii, która została wskazana w niniejszym autoreferacie jako główne osiągnięcie naukowe poświęciłam kilka lat na przegląd literatury związany z tematem oraz podjęłam się organizacji Międzynarodowej Konferencji Naukowej pt. Finansjalizacja – wpływ na gospodarkę i społeczeństwo, w której wzięli udział wybitni polscy i zagraniczni przedstawiciele świata nauki i praktyki zajmujący się tym zagadnieniem. Do tej pory konferencja doczekała się trzech edycji, każdorazowo przy jej organizacji pełniłam funkcję Przewodniczącej Komitetu Organizacyjnego.

W 2017 r., na zaproszenie osób, które wzięły udział w konferencji, przystąpiłam też do organizacji naukowej FinGeo (The Global Network on Financial Geography), zrzeszającej naukowców i praktyków zajmujących się tematyką finansów i pieniądza oraz ich przestrzennym zróżnicowaniem, gdzie nawiązałam kontakt z wieloma osobami prowadzącymi badania naukowe dotyczące finansjalizacji. Studia literaturowe, rozmowy z naukowcami oraz prowadzone badania własne zaowocowały szeregiem publikacji już bezpośrednio związanych z finansjalizacją, do których zalicza się też monografia, wskazana w autoreferacie jako główne osiągnięcie naukowe. Oprócz wspomnianej monografii, za duże osiągnięcie uważam redakcję, wspólnie z prof. dr hab. Krzysztofem Opolskim, książki pt. *Financialization and the Economy*, która ukazała się nakładem międzynarodowego wydawnictwa Routledge i została wydana w Wielkiej Brytanii oraz w Stanach Zjednoczonych.

Niezmiernie ważne były dla mnie wystąpienia podczas konferencji naukowych. Temat finansjalizacji poruszałam m. in. podczas konferencji zagranicznych: w Brukseli (Belgia), Kolonii (Niemcy) i Nowym Jorku (Stany Zjednoczone). Z przeprowadzonych przeze mnie badań wynikało, że finansjalizacja kształtuje praktycznie wszystkie aspekty życia

gospodarczego, a jej wpływ może być zarówno pozytywny, jak i negatywny. Główne moje publikacje (z wyłączeniem monografii, która została wskazana jako główne osiągnięcie naukowe)

z zakresu finansjalizacji to, m. in:

- Opolski, K., Gemzik-Salwach A. (red.). (2017). *Financialization and the Economy*. Routledge. Oxon, New York. ISBN: 978-1-138-24103-9, 978-1-315-28153-7,
- Gemzik-Salwach, A. (2017). *Financialization and Going into Debt of Households in Poland*. [W:] Gemzik-Salwach, A., Opolski K. (red.). „Financialization and the Economy”. Routledge. Oxon, New York, 150-165. ISBN: 978-1-138-24103-9, 978-1-315-28153-7,
- Gemzik-Salwach, A., Opolski K. (red.). (2020). *Gospodarka i społeczeństwo w dobie finansjalizacji*. CeDeWu. Wyższa Szkoła Informatyki i Zarządzania z siedzibą w Rzeszowie. Warszawa-Rzeszów. ISBN CeDeWu 978-83-8102-386-3, EAN CeDeWu 9788381023863, ISBN WSliZ Rzeszów: 978-83-66551-16-9, EAN WSliZ 9788366551169,
- Gemzik-Salwach, A., Perz, P. (2018). *Financialization in the Regional Aspect. An Attempt to Measure a Phenomenon*. „Central European Economic Journal” 5(1), 56-66. DOI:10.1515/ceej-2018-0008,
- Gemzik-Salwach, A., Opolski, K. (red.) (2016). *Finansjalizacja. Wpływ na gospodarkę i społeczeństwo*. CeDeWu. Wyższa Szkoła Informatyki i Zarządzania z siedzibą w Rzeszowie, Warszawa-Rzeszów. ISBN 978-83-7556-841-7, EAN 9788375568417.

5.3. Aktywność konferencyjna

Od początku działalności naukowej wzięłam czynny udział w 22 konferencjach naukowych, w tym 16 po uzyskaniu stopnia doktora. Zdecydowana większość wystąpień, bo 18, miało miejsce podczas międzynarodowych konferencji naukowych, z czego 6 miało miejsce poza granicami Polski (Nowy Jork, Kolonia, Bruksela, Izmir, Brno, Koszyce).

Jednym z najważniejszych dla mnie wystąpień była prezentacja pt. *The Relationship Between the Development of the Financial Sector and Economic Growth. A Regional Approach*, którą wygłosiłam podczas konferencji w Nowym Jorku w Stanach Zjednoczonych, na którą pojechałam dzięki otrzymanemu grantowi NCN w ramach konkursu Miniatura1 (2017/01/X/HS4/01500). Ponadto w 2016 r. na zaproszenie Leeds University Business School

w Wielkiej Brytanii poprowadziłam sesję plenarną podczas konferencji „Financialisation, Economy, Society and Sustainable Development”, która miała miejsce w Brukseli w Belgii.

6. Informacja o wykazywaniu się istotną aktywnością naukową albo artystyczną realizowaną w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej lub instytucji kultury, w szczególności zagranicznej

6.1. Uzyskanie stopnia naukowego doktora nauk ekonomicznych

Pierwszym rodzajem mojej aktywności naukowej realizowanej poza podstawowym miejscem zatrudnienia było przygotowanie i obrona pracy doktorskiej na **Akademii Ekonomicznej w Krakowie (obecnie Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie)**, Wydziale Finansów w 2006 r. Z Akademii Ekonomicznej w Krakowie pochodził promotor mojej pracy, korzystałam z bogatych zasobów bibliotecznych tej Uczelni i dostępu do uczelnianych baz danych i tam wykonałam większą część mojej pracy badawczej, a wyniki prezentowałam i poddawałam pod dyskusję podczas zebrań Katedry w Krakowie. Tytuł dysertacji doktorskiej to: *Metoda wartości ryzykowanej w zarządzaniu ryzykiem stopy procentowej w baku komercyjnym*. Promotorem pracy był prof. dr hab. Andrzej Szopa, a recenzentami: prof. AE dr hab. Ryszard Szewczyk z Akademii Ekonomicznej w Krakowie (obecnie Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie) oraz prof. dr hab. Jerzy Węclawski z Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie. Rada Wydziału Finansów wyróżniła moją pracę, otrzymałam również nagrodę macierzystej uczelni za wysoki poziom pracy doktorskiej.

6.2. Staże naukowo-badawcze i dydaktyczne, wizyty studyjne

W czasie swojej pracy na uczelni zrealizowałam kilka dłuższych staży naukowych i naukowo-dydaktycznych, oraz szereg wizyt studyjnych, szkoleń oraz wyjazdów w ramach programu Erasmus+. Dłuższe staże naukowe i naukowo-dydaktyczne:

- Uniwersytet Pedagogiczny im. KEN w Krakowie, Instytut Prawa i Ekonomii, Katedra Przedsiębiorczości i Innowacji Społecznych, staż naukowo-badawczy, 1.02.2023-28.02.2023 – zdobycie dodatkowego doświadczenia naukowo-badawczego, wymiana doświadczeń w zakresie metodologii prowadzenia badań naukowych, udział w badaniach naukowych prowadzonych przez Katedrę, badanie zasobów bibliotecznych, przygotowanie recenzji monografii naukowej napisanej przez pracowników Katedry,

- Barcelona School of Management Pompeu Fabra University, Hiszpania, wrzesień 2022 r., staż dydaktyczny,
- Ivan Franko National University of Lviv, Faculty of Economics, Department of Finance, Monetary, Circulation and Credit, staż naukowy, 1.09.2017-30.09.2017.

Krótkie staże naukowo-badawcze, dydaktyczne, szkolenia i wizyty studyjne to m. in.:

- Niccolò Cusano University, Rzym, Włochy, październik 2021 r., spotkania robocze, prezentacja badań naukowych, prowadzenie zajęć dydaktycznych pod wspólnym tematem *Financialization in the Regional Aspect*,
- University of Finance and Administration in Prague, Czechy, wrzesień 2019, wyjazd w ramach program Erasmus+, prezentacja wyników badań i dyskusje z pracownikami naukowymi zajmującymi się finansami,
- University of Malaga, Hiszpania, marzec 2019 r., prezentacja badań naukowych pt. *Financialization*.

6.3. Udział w projektach naukowych realizowanych we współpracy z więcej lub jedną uczelnią lub instytucją naukową

Od początku swojej pracy zawodowej dążyłam do realizacji projektów naukowych we współpracy z krajowymi i zagranicznymi ośrodkami naukowymi. Za swój sukces uważam pozyskanie grantu Miniatura 1 ze środków NCN pt. *Zależność pomiędzy rozwojem sektora finansowego a wzrostem gospodarczym - ujęcie regionalne* (2017/01/X/HS4/01500). W projekcie tym moją rolę można uznać za wiodącą, gdyż projekt realizowany był w zespole jednoosobowym. Byłam zatem równocześnie kierownikiem i jedynym wykonawcą projektu. Dzięki wygranemu projektowi miałam możliwość zaprezentowania wyników swoich badań podczas konferencji w Nowym Jorku w Stanach Zjednoczonych. W tej konferencji wzięło udział 170 naukowców z 36 krajów. Zaprezentowanie swoich wyników badań przed tak znamienitym gronem zaowocowało dla mnie zebraniem uwag, korektą swojej pracy i w konsekwencji przygotowaniem artykułu naukowego pt. *Institutional Analysis of Banks and Personal Loan Companies: Lesson from Poland*, który opublikowałam w amerykańskim czasopiśmie „Journal of Economic Issues” oraz tekstu pt. *Financialization in the Regional Aspect. An Attempt to Measure a Phenomenon*, przygotowanego we współautorstwie z dr inż. Pawłem Perzem i opublikowanego w czasopiśmie „Central European Economic Journal”, wydawanym przez Uniwersytet Warszawski.

Blisko współpracowałam z Leeds University of Business School w Wielkiej Brytanii. Była to współpraca naukowa w ramach projektu FESSUD (*Financialisation, Economy, Society and Sustainable Development*). Projekt FESSUD otrzymał dofinansowanie z 7. programu ramowego Unii Europejskiej w zakresie badań, rozwoju technologicznego i demonstracji w ramach umowy o grant nr 266800 z wkładem finansowym UE w wysokości 7 923 728,00 i łącznymi środkami w wysokości prawie 10 mln Euro.) W ramach tej współpracy zostałam m. in. zaproszona przez Leeds University Business School do poprowadzenia konferencji podsumowującej projekt pt. „*Financialisation, Economy, Society and Sustainable Development*”, która odbyła się w Brukseli w Belgii, w dniach 27-28.09.2016 r. Podczas drugiego dnia konferencji poprowadziłam sesję plenarną o nazwie *Future of Finance*. Udział w projekcie zaowocował też redakcją książki (wspólnie z prof. dr hab. Krzysztofem Opolskim) pt. *Financialization and the Economy*, wydanej przez międzynarodowe wydawnictwo Routledge. Jestem również autorką rozdziału opublikowanego w tej książce.

W ostatnim czasie wzięłam udział w szkoleniu zrealizowanym w ramach międzynarodowego projektu *Formation of Critical Thinking and Media Literacy as Protection against Media Manipulation, Misinformation and Fake News*, które zostało przeprowadzone przez pracowników naukowych z Link Campus University w Rzymie we Włoszech i miało miejsce w czerwcu 2023 r. Szkolenie dotyczyło obszaru myślenia krytycznego.

Kolejny projekt międzynarodowy, w którym wzięłam udział to DYLMIC (*Adaptation and Evaluation D.Y.L. Methodology to Individualized Career Planning in Higher Education Institutions*), finansowany z Programu NAWA – Akademiczne Partnerstwa Międzynarodowe. Projekt odpowiadał na problem braku systemowego wsparcia na uczelniach wyższych w zakresie indywidualizacji ścieżek kształcenia i kariery zawodowej, słabej korelacji pomiędzy programami studiów oraz wymaganiami rynku pracy na europejskich uczelniach wyższych oraz na problem niskiej świadomości studentów dotyczącej kształtowania ścieżki kariery. Efektem projektu stało się wypracowanie narzędzi, które ułatwiają studentom świadomy wybór przedmiotów oraz pozwalają lepiej zarządzać sobą w czasie. Budżet projektu wyniósł 977 100 zł, a okres realizacji przypadł na czas 1.10.2019-30.09.2021. Konsorcjum projektowe tworzyły uczelnie: Wyższa Szkoła Informatyki i Zarządzania w Rzeszowie (Polska), Università Degli Studi di Modena e Reggio Emilia (Włochy), Polytechnics Institute of Portalegre (Portugalia) oraz Université de Nice – Sophia Antipolis (Francja). W ramach projektu we wrześniu 2022 r. wzięłam aktywny udział w warsztatach zorganizowanych przez Université de Nice – Sophia Antipolis we Francji, gdzie zaprezentowałam referat i rozpoczęłam pracę nad recenzowanym artykułem w międzynarodowym gronie.

Inny międzynarodowy projekt, w którym uczestniczyłam to Międzynarodowa Akademia OMNI-BEAST. Firma Militos Consulting S.A zrealizowała w ramach tego projektu w 2021 r. w Atenach w Grecji warsztaty, w których wzięłam udział. Podczas warsztatów zaprezentowałam wyniki swojej pracy naukowej i przystąpiliśmy do dalszej pracy nad artykułem w międzynarodowym gronie.

W ramach międzynarodowego projektu INN@SE (*Innovative Social Entrepreneurship with Youth Engagement*) realizowanego przez Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie przygotowałam recenzje monografii naukowej autorstwa: D. Murzyn, M. Czyżewska, I. Lupa-Wójcik, W. Maciejewski, I. Janevska, O. Rajchikj, L. Porciatti, F. Imperato, K. Mancinone, M. Khreisat, S. Al-Kasih pt. *Innovative Youth Social Entrepreneurship Development on the Example of Poland, Italy, North Macedonia and Jordan*, w której zawarte zostały wyniki badań dotyczące przedsiębiorczości w czterech krajach.

W ramach współpracy międzyuczelnianej na rynku lokalnym wzięłam udział w 2016 r. w projekcie „Wzrost wiedzy finansowej wśród „edukatorów” obszarów wiejskich zagrożonych marginalizacją”, który był finansowany przez Narodowy Bank Polski, a realizowany przez Uniwersytet Rzeszowski. W ramach projektu przygotowałam temat Klienci instytucji parabankowych w Polsce a potrzeba edukacji w zakresie finansów i zaprezentowałam wyniki swoich badań.

6.4. Organizacja konferencji naukowych we współpracy z więcej niż jedną uczelnią

Ścisłą współpracę nawiązałam z Wydziałem Ekonomicznym **Uniwersytetu Warszawskiego**, który wspólnie z Wyższą Szkołą Informatyki i Zarządzania z siedzibą w Rzeszowie zorganizował trzy edycje międzynarodowej konferencji naukowej poświęconej tematowi finansjalizacji. Przewodniczącym Komitetu Naukowego Konferencji został prof. dr hab. Krzysztof Opolski z Uniwersytetu Warszawskiego, natomiast ja pełniłam rolę Przewodniczącej Komitetu Organizacyjnego. Zajmowałam się m. in. kontaktami z członkami Komitetu Naukowego, konsultacją tematów wystąpień i publikacji, proponowałam dobór prelegentów i prowadziłam z nimi rozmowy, konstruowałam program konferencji, itp.

Do Komitetu Naukowego Konferencji weszli wybitni przedstawiciele świata nauki z polskich i zagranicznych ośrodków naukowych. W skład Komitetu Naukowego w 2015 r. weszli następujący naukowcy: prof. dr hab. Krzysztof Opolski (Uniwersytet Warszawski), prof. dr hab. Danuta Dziawgo (Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu), prof. dr hab. Leszek Dziawgo (Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu), prof. Gary Dymski

(University of Leeds, Wielka Brytania), prof. dr. Trevor Evans (Hochschule für Wirtschaft und Recht Berlin, Niemcy), dr hab. Anna Giza-Poleszczuk, prof. UW (Uniwersytet Warszawski), prof. dr. Hansjörg Herr (Berlin School of Economics, Niemcy), prof. dr hab. Jan Hertrich-Woleński (Wyższa Szkoła Informatyki i Zarządzania z siedzibą w Rzeszowie), prof. dr hab. Krzysztof Jajuga (Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu), prof. dr hab. Alfred Janc (Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu), dr hab. Bartłomiej Kamiński (prof. WSIiZ, Wyższa Szkoła Informatyki i Zarządzania z siedzibą w Rzeszowie; University of Maryland, Stany Zjednoczone), prof. dr hab. Witold Koziński (Uniwersytet Rzeszowski), prof. dr hab. Monika Marcinkowska (Uniwersytet Łódzki), prof. dr hab. Jan Jakub Michałek (Uniwersytet Warszawski), dr Wojciech Misiąg, prof. WSIiZ (Wyższa Szkoła Informatyki i Zarządzania z siedzibą w Rzeszowie), prof. dr hab. Stanisław Owsiak (Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie), Krzysztof Pietraszkiewicz (Związek Banków Polskich), prof. Malcolm Sawyer, (University of Leeds, Wielka Brytania), prof. dr hab. Andrzej Szopa (Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie), prof. Jan Toporowski (University of London, Wielka Brytania), prof. Alessandro Vercelli (University of Siena, Włochy), dr hab. Michał Wrzesiński, prof. SGH (Szkoła Główna Handlowa w Warszawie), prof. dr hab. Małgorzata Zaleska (Szkoła Główna Handlowa w Warszawie).

Skład Komitetu Naukowego w 2017 r. to: prof. dr hab. Krzysztof Opolski (Uniwersytet Warszawski), prof. Paul H. Dembinski (Universite de Fribourg, Szwajcaria), prof. dr hab. Leszek Dziawgo (Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu), prof. Gary Dymski (University of Leeds, Wielka Brytania), prof. dr. Trevor Evans (Hochschule für Wirtschaft und Recht Berlin, Niemcy), prof. dr hab. Krzysztof Jajuga (Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu), prof. dr hab. Alfred Janc (Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu), dr hab. Bartłomiej Kamiński, prof. WSIiZ (Wyższa Szkoła Informatyki i Zarządzania z siedzibą w Rzeszowie; University of Maryland, Stany Zjednoczone), prof. Noemi Levy (National Autonomous University of Mexico, Meksyk), prof. dr hab. Monika Marcinkowska (Uniwersytet Łódzki), dr Wojciech Misiąg, prof. WSIiZ (Wyższa Szkoła Informatyki i Zarządzania z siedzibą w Rzeszowie), prof. Anastasia Nesvetailova (City Political Economy Research Centre, Wielka Brytania), prof. dr hab. Stanisław Owsiak (Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie), Krzysztof Pietraszkiewicz (Związek Banków Polskich), prof. Malcolm Sawyer (University of Leeds, Wielka Brytania), prof. dr hab. Jan Szambelańczyk (Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu), prof. dr hab. Andrzej Szopa (Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie), prof. Jan Toporowski (University of London, Wielka Brytania), prof. Alessandro

Vercelli (University of Siena, Włochy), prof. João Paulo Vieito (Polytechnic Institute of Viana do Castelo, Portugalia).

W Skład Komitetu Naukowego w 2019 r. weszli: prof. dr hab. Krzysztof Opolski (Uniwersytet Warszawski), prof. Paul H. Dembinski (Universite de Fribourg, Szwajcaria), prof. Gary Dymski (University of Leeds, Wielka Brytania), prof. dr hab. Leszek Dziawgo (Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu), prof. dr. Trevor Evans (Hochschule für Wirtschaft und Recht, Berlin, Niemcy), prof. dr hab. Alfred Janc (Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu), prof. dr hab. Krzysztof Jajuga (Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu), prof. Noemi Levy (National Autonomous University of Mexico, Meksyk), prof. dr hab. Monika Marcinkowska (Uniwersytet Łódzki), dr Wojciech Misiąg, prof. WSiIZ (Wyższa Szkoła Informatyki i Zarządzania z siedzibą w Rzeszowie), prof. Anastasia Nesvetailova (City Political Economy Research Centre, Wielka Brytania), prof. dr hab. Stanisław Owsiak (Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie), Krzysztof Pietraszkiewicz (Związek Banków Polskich), prof. dr hab. Marek Ratajczak (Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu), prof. Malcolm Sawyer (University of Leeds, Wielka Brytania), prof. dr hab. Jan Szambelańczyk (Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu), prof. dr hab. Andrzej Szopa (Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie), prof. Jan Toporowski (University of London, Wielka Brytania), prof. Alessandro Vercelli (University of Siena, Włochy), prof. Charles Whalen (University at Buffalo, Stany Zjednoczone), prof. João Paulo Vieito (Polytechnic Institute of Viana do Castelo, Portugalia), prof. Dariusz Wójcik (Oxford University, Wielka Brytania).

W konferencji z 2019 r. wzięło udział 108 uczestników, w tym 68 prelegentów. Konferencja otrzymała patronat honorowy Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego, Narodowego Banku Polskiego, Marszałka Województwa Podkarpackiego i Związku Banku Polskich oraz patronat medialny dziennika „Rzeczpospolita” oraz czasopisma „Financial Internet Quarterly”. W konferencji z 2017 r. wzięło udział 90 uczestników, w tym 52 prelegentów. Konferencja otrzymała wtedy patronat honorowy Narodowego Banku Polskiego, Ministerstwa Finansów, Marszałka Województwa Podkarpackiego, Prezydenta Miasta Rzeszowa, Związku Banku Polskich oraz patronat medialny dziennika „Rzeczpospolita”, TVP Rzeszów oraz czasopisma „Financial Internet Quarterly”. W konferencji z 2015 r. wzięło udział 79 uczestników, w tym 63 prelegentów. Konferencja otrzymała patronat honorowy Narodowego Banku Polskiego, Komisji Nadzoru Finansowego, Związku Banków Polskich, Marszałka Województwa Podkarpackiego, Prezydenta Miasta Rzeszowa oraz patronat medialny dziennika „Rzeczpospolita”, TVP Rzeszów oraz czasopisma „Financial Internet Quarterly”. Konferencja z 2019 r. dofinansowana została ze środków Ministerstwa Nauki

i Szkolnictwa Wyższego przeznaczonych na działalność upowszechniającą naukę i Narodowego Banku Polskiego w ramach programu edukacji ekonomicznej. Konferencja z 2017 r. dofinansowana została ze środków Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego przeznaczonych na działalność upowszechniającą naukę i Narodowego Banku Polskiego w ramach programu edukacji ekonomicznej, a konferencja 2015 r. - ze środków Narodowego Banku Polskiego w ramach programu edukacji ekonomicznej.

Z **Uniwersytetem Warszawskim** łączy mnie również fakt, iż w 2018 r. byłam członkiem Komitetu Naukowego zorganizowanej tam konferencji pt. *Innowacyjna gospodarka. Rola polityki ekonomicznej. (Innovative economy. The role of economic policy)*, podczas której przedstawiłam również wyniki swoich badań naukowych. Skład Komitetu Naukowego tej konferencji był następujący: prof. dr hab. Krzysztof Opolski (Uniwersytet Warszawski), prof. dr Robert Faff (Uniwersytet w Queensland, Australia), prof. dr hab. Stanisław Kubiela (Uniwersytet Warszawski), prof. dr hab. Janusz Kudła (Uniwersytet Warszawski), prof. dr hab. Elżbieta Mączyńska (Szkoła Główna Handlowa w Warszawie), prof. Jan Toporowski (University of London, Wielka Brytania), prof. UW dr hab. Anna Giza-Poleszczuk (Uniwersytet Warszawski), dr hab. Cecylia Leszczyńska (Uniwersytet Warszawski), dr Anna Białek-Jaworska (Uniwersytet Warszawski), dr Agata Gemzik-Salwach (Wyższa Szkoła Informatyki i Zarządzania z siedzibą w Rzeszowie), dr Marcin Chlebus (Uniwersytet Warszawski), dr Jakub Gazda (Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu), dr Łukasz Goczek (Uniwersytet Warszawski), dr Jarosław Górski (Uniwersytet Warszawski), dr Piotr Modzelewski (Uniwersytet Warszawski), dr Krzysztof Szczygielski (Uniwersytet Warszawski).

W 2022 r. miała miejsce II Ogólnopolska Konferencja Naukowa im. prof. Jana Winieckiego „Gospodarka bez ekonomów – którzy do dobrobytu?” Organizatorami konferencji było trzech partnerów: Towarzystwo Ekonomistów Polskich, Wyższa Szkoła Informatyki i Zarządzania z siedzibą w Rzeszowie oraz Uniwersytet Gdański. Konferencja miała miejsce w Rzeszowie w Wyższej Szkole Informatyki i Zarządzania z siedzibą w Rzeszowie i byłam bezpośrednio zaangażowana w jej organizację. Weszłam też w skład Komitetu Naukowego konferencji. Skład Komitetu Naukowego był następujący: prof. dr hab. Elżbieta Adamowicz (Szkoła Główna Handlowa w Warszawie), prof. dr hab. Witold Kwaśnicki (Uniwersytet Wrocławski), dr hab. Leszek Balcerowicz (Szkoła Główna Handlowa, Fundacja Forum Obywatelskiego Rozwoju, Towarzystwo Ekonomistów Polskich), dr hab. Monika Bąk (Uniwersytet Gdański), dr hab. Henryk Cwikliński (Uniwersytet Gdański), dr hab. Krzysztof Dobrowolski (Uniwersytet Gdański), dr hab. Agata Jurkowska-Gomułka (Wyższa Szkoła

Informatyki i Zarządzania z siedzibą w Rzeszowie), dr hab. Rafał Matera (Uniwersytet Łódzki), dr Ewa Balcerowicz (Towarzystwo Ekonomistów Polskich, Centrum Analiz Społeczno-Ekonomicznych), dr Agata Gemzik-Salwach (Wyższa Szkoła Informatyki i Zarządzania z siedzibą w Rzeszowie), dr Jarosław Janecki (Szkoła Główna Handlowa), dr Grzegorz Szczodrowski (Uniwersytet Gdański).

6.5. Publikacje naukowe przygotowane we współpracy z pracownikami z więcej niż jednej uczelni

Kontakt z wieloma znamienitymi naukowcami zajmującymi się tematem finansjalizacji zaowocował wieloma dyskusjami, wspólnymi badaniami i powstaniem szeregu publikacji naukowych. Spośród publikacji naukowych, które powstały jako bezpośredni efekt współpracy z pracownikami z więcej niż jednej uczelni, najbardziej cenię sobie monografię, wydaną w Londynie przez renomowane międzynarodowe wydawnictwo Routledge, pt. *Financialization and the Economy*. Wspólnie z prof. dr hab. Krzysztofem Opolskim z Uniwersytetu Warszawskiego byliśmy jej redaktorami, a teksty do monografii przygotowali również: prof. Gary A. Dymski (University of Leeds, Wielka Brytania), prof. Malcolm Sawyer (University of Leeds, Wielka Brytania), prof. dr hab. Andrzej Szopa (Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie), prof. Jan Toporowski (SOAS University of London, Wielka Brytania), dr hab. Anna Białek-Jaworska (Uniwersytet Warszawski), dr hab. Anna Iwańczuk-Kaliska (Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu), dr hab. Marta Maciejasz-Świątkiewicz (Uniwersytet Opolski), dr hab. Tomasz Potocki (Uniwersytet Rzeszowski), dr Bruno Bonizzi (SOAS University of London, Wielka Brytania), dr Christina Laskaridis (SOAS University of London, Wielka Brytania) i dr Hanna K. Szymborska (Leeds University Business School, Wielka Brytania).

Inne moje publikacje będące wynikiem współpracy z naukowcami z różnych ośrodków związane z konferencjami dotyczącymi finansjalizacji to dwie monografie pt. *Finansjalizacja. Wpływ na gospodarkę i społeczeństwo* oraz *Gospodarka i społeczeństwo w dobie finansjalizacji*, przygotowane pod redakcją prof. dr hab. Krzysztofa Opolskiego i moją. Autorami poszczególnych rozdziałów w obu książkach są następujący naukowcy: dr hab. Jerzy Bartkowski (Uniwersytet Warszawski), dr hab. Monika Krawiec (Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego), dr hab. Marta Maciejasz-Świątkiewicz (Uniwersytet Opolski), dr hab. Adam Zaremba (Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu), dr Krzysztof Cwieliąg (Uniwersytet Opolski), dr Ewa Dziawgo (Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy), dr Paulina Filip (Uniwersytet Rzeszowski), dr Sylwia Frydrych (Szkoła Główna Handlowa

w Warszawie), dr Roman Garbiec (Politechnika Częstochowska), dr Kamil Gemra (Szkoła Główna Handlowa w Warszawie), dr Anna Górka (Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego), dr Jarosław Janecki (Szkoła Główna Handlowa w Warszawie), dr Małgorzata Jeziorska (Uniwersytet Łódzki), dr inż. Adriana Kaszuba-Perz (Politechnika Rzeszowska), dr Sławomir Kujawa (Uniwersytet Gdański), dr inż. Ireneusz Miciuła (Uniwersytet Szczeciński), dr Aleksandra Nocoń (Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach), dr Paweł Nowak (Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie), dr Jolanta Pasionek (Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach), dr Aleksander Patlatoi (Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu), dr Łukasz Szewczyk (Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach), mgr Mateusz Muszyński (Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach), mgr Radosław Ślusarczyk (Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie).

W wyniku współpracy naukowej zostaliśmy z prof. dr hab. Krzysztofem Opolskim z Uniwersytetu Warszawskiego zaproszeni gościnnie do redakcji specjalnego numeru czasopisma „Studia Humana”. Pracownicy pochodzący z różnych ośrodków naukowych, którzy podjęli z nami wtedy współpracę naukową to: dr hab. Anna Horodecka (Szkoła Główna Handlowa w Warszawie), dr hab. Piotr Misztal (Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach), dr hab. Maciej Stradomski (Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu), dr hab. Robert Zajkowski (Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie), dr Aleksandra Borowska (Uniwersytet Jagielloński), dr Małgorzata Kmak (Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie), dr Katarzyna Schmidt (Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu), dr Marcin Żłoty (Uniwersytet Łódzki), dr Andrzej Żuk (Katolicki Uniwersytet Lubelski), dr Beata Żukowska (Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie), mgr Dominika Byrska (Uniwersytet Jagielloński), mgr Justyna Chmiel (Uniwersytet Rzeszowski), mgr Paweł Lont (Uniwersytet Łódzki), mgr Marta Martyniak (Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach), mgr Rafał Rydzewski (Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach). Wspólnie z prof. dr hab. Krzysztofem Opolskim opracowaliśmy wprowadzenie do tego numeru czasopisma: *A Word From the Editors: Humanism in the Economy. Introduction to the Special Issue “Humanistic Economy”*.

Efektom współpracy z pracownikiem z innej uczelni jest też mój tekst pt. *Essay: Reflections on Vercelli’s Conceptualization of Financialization*, który został przygotowany na prośbę prof. Alessandro Vercelli (University of Siena, Włochy) i zawiera odniesienia do monografii: A. Vercelli (2017). *Crisis and Sustainability. The Delusion of Free Markets*. Palgrave Macmillan. ISBN-10: 1137600683. ISBN-13: 978-1137600684. Omówienie książki

zostało opublikowane w czasopiśmie „Financial Internet Quarterly „e-Finanse” (obecna nazwa: „Financial Internet Quarterly”), e-ISSN: 2719-3454.

7. Informacja o osiągnięciach dydaktycznych, organizacyjnych oraz popularyzujących naukę lub sztukę

7.1. Osiągnięcia organizacyjne

Od 2019 r. pełnię funkcję Dziekana Kolegium Zarządzania. Jako Dziekan jestem odpowiedzialna za organizację, jakość i przebieg procesu dydaktycznego oraz rozwój naukowy pracowników w całym Kolegium. W Kolegium Zarządzania kształcenie prowadzone jest na trzech kierunkach. Są to: Logistyka (studia I stopnia, stacjonarne i niestacjonarne), Psychologia w zarządzaniu (studia I stopnia, stacjonarne i niestacjonarne) i Zarządzanie (ścieżka polskojęzyczna: studia I i II stopnia, studia stacjonarne i niestacjonarne oraz ścieżka anglojęzyczna: studia I i II stopnia, studia stacjonarne). Wcześniej, w latach 2016-2019 byłam Prodziekanem ds. kierunków: Ekonomia, Finanse i rachunkowość oraz Zarządzanie.

Do moich standardowych obowiązków należy dobór kadry akademickiej i dbanie o dobrą atmosferę wśród pracowników i studentów, czuwanie nad jakością procesu kształcenia, w tym nad jakością prac dyplomowych, programami studiów, kart przedmiotów, itp. W 2018 r. jako Prodziekan ds. kierunku Zarządzanie kierowałam zespołem i osobiście przygotowywałam wniosek o uruchomienie II stopnia studiów na kierunku Zarządzanie, który to kierunek do dzisiaj cieszy się dużym zainteresowaniem studentów.

Jako Dziekan Kolegium Zarządzania koordynowałam prace nad uruchomieniem dwóch nowych kierunków, tj. Zrównoważony rozwój i środowisko (studia I stopnia) i Zrównoważony rozwój w gospodarce (studia II stopnia). Opracowane zostały programy studiów, na które składają się: charakterystyki programów, plany studiów i karty przedmiotów. Obecnie trwają prace nad przygotowaniem kolejnych nowych kierunków, tj. Analityka biznesowa (studia I i II stopnia), które osobiście nadzoruję. Kierowałam też zespołem, który przygotował Strategię Kolegium Zarządzania na lata 2020-2024 oraz Sprawozdanie z realizacji Strategii Wydziału Ekonomicznego, a także opracował dla całej Uczelni dokument o nazwie Zielony WSliZ, czyli Strategię Zrównoważonego Rozwoju WSliZ na lata 2022-2024.

W okresie, w którym byłam Dziekanem odbyły się też dwie wizytacje zespołów oceniających Polskiej Komisji Akredytacyjnej (PKA) na kierunkach: Zarządzanie, studia I i II stopnia, ścieżka polsko- i anglojęzyczna (14-15.11.2020 r.) i Logistyka, studia I stopnia, ścieżka anglojęzyczna (27-28.03.2021 r.). W obu przypadkach wydana została ocena pozytywna

i ustalony został następny termin wizyty w maksymalnie długim dopuszczalnym okresie, czyli za 6 lat.

Na okres, w którym pełniłam funkcję Dziekana przypadła też ewaluacja jakości działalności naukowej za lata 2017-2021. W ramach Kolegium, którym zarządzam ewaluacji poddana została dyscyplina naukowa Ekonomia i Finanse i w jej wyniku przyznana została kategoria naukowa B+. Jest to dowodem wysokiego poziomu prowadzonych badań naukowych w tej dyscyplinie, zarówno jeżeli chodzi o publikacje naukowe, jak i realizację projektów badawczo-rozwojowych i umożliwiała utrzymanie uprawnień do nadawania stopnia doktora oraz doktora habilitowanego w wspomnianej dyscyplinie Ekonomia i Finanse.

Do swoich osiągnięć organizacyjnych zaliczam też doprowadzenie do certyfikacji wiedzy i umiejętności studentów kierowanego przeze mnie Kolegium z obszaru zarządzania jakością. W wyniku współpracy z firmą TÜV NORD Polska studenci mają szanse jeszcze w trakcie studiów pozyskać certyfikaty branżowe.

Od 2017 r. jestem koordynatorem z ramienia Uczelni programu Nowoczesne Zarządzanie Biznesem. Jest to jeden z największych programów współpracy szkół wyższych i sektora finansowego. Powstał w 2009 r. z inicjatywy Związku Banków Polskich i Biura Informacji Kredytowej, przy wsparciu i zaangażowaniu Krajowej Izby Rozliczeniowej. W ramach tego programu w każdym semestrze roku akademickiego organizuję wykłady dla studentów prowadzone przez praktyków, przedstawicieli programu oraz nauczycieli akademickich. Przykładowe tematy realizowanych wykładów zrealizowanych w 2023 r.: *Korzystanie z informacji gospodarczych przewagą konkurencyjną firm, Wiarygodność finansowa – co możesz zyskać? Utrata tożsamości, a Twoje finanse. Metody, skutki, przeciwdziałanie.*

W 2021 w dowód uznania za zaangażowanie w pracę na rzecz WSiIZ, rzetelne wykonywanie powierzonych zadań oraz wkład w rozwój Kolegium Zarządzania otrzymałam nagrodę II stopnia Prezydenta i Rektora Wyższej Szkoły Informatyki i Zarządzania z siedzibą w Rzeszowie.

7.2. Osiągnięcia dydaktyczne

Zajęcia dydaktyczne zawsze stanowiły istotną część mojej aktywności. Na tę aktywność składały się zarówno zajęcia prowadzone w Wyższej Szkole Informatyki i Zarządzania z siedzibą w Rzeszowie, jak i na innych uczelniach. Moje doświadczenia dydaktyczne obejmują zarówno prowadzenie zajęć na studiach pierwszego i drugiego stopnia oraz jednolitych studiach magisterskich, a także na studiach MBA, podyplomowych oraz szkolenia

dla przedsiębiorców. Prowadziłam zajęcia zarówno w języku polskim, jak i w angielskim, na studiach stacjonarnych i niestacjonarnych oraz realizowałam przy tym wszystkie dostępne formy zajęć, tj.: wykłady, konwersatoria, ćwiczenia, warsztaty, laboratoria, projekty, kursy e-learning, seminaria i proseminaria. Oprócz zajęć prowadzonych w języku angielskim w moim podstawowym miejscu zatrudnienia, przeprowadziłam również sporo zajęć dydaktycznych w języku angielskim w ramach regularnych wyjazdów dydaktycznych realizowanych w ramach programu Erasmus+.

Przedmioty, z których prowadziłam zajęcia mieszczą się w obszarze Ekonomii i Finansów. Początkowo pracowałam w Katedrze Ekonomii i prowadziłam przedmioty do niej przypisane. Po obronie pracy doktorskiej przeszłam do nowoutworzonej wtedy Katedry Finansów i wokół finansów skoncentrowałam zainteresowania naukowe i prace dydaktyczne. Swoją aktywność dydaktyczną realizowałam głównie w Wyższej Szkole Informatyki i Zarządzania z siedzibą w Rzeszowie. Dodatkowo prowadziłam zajęcia w Wyższej Szkole Europejskiej im. ks. Józefa Tischnera w Krakowie oraz Wyższej Szkole Zarządzania i Administracji w Zamościu. Dodatkowo w Wyższej Szkole Europejskiej im. ks. Józefa Tischnera w Krakowie byłam Liderem Specjalności: Zarządzanie wiedzą i innowacjami.

Po obronie pracy doktorskiej prowadziłam następujące zajęcia dydaktyczne:

- na studiach licencjackich wykłady i ćwiczenia z przedmiotów: mikroekonomia, makroekonomia, podstawy finansów, finanse międzynarodowe, analiza finansowa, analiza ekonomiczna, bankowość, finanse przedsiębiorstw,
- na studiach magisterskich wykłady i ćwiczenia z przedmiotów: historia myśli ekonomicznej, ekonomia międzynarodowa, zarządzanie ryzykiem finansowym, ocena projektów inwestycyjnych,
- na studiach jednolitych magisterskich wykłady i ćwiczenia z przedmiotów: historia myśli ekonomicznej, mikroekonomia, makroekonomia, finanse międzynarodowe, ekonomia międzynarodowa, analiza finansowa,
- na ścieżkach anglojęzycznych wykłady, projekty i zajęcia e-learningowe z przedmiotów: historia myśli ekonomicznej, makroekonomia,
- seminaria dyplomowe (na studiach licencjackich) oraz seminaria magisterskie (na studiach magisterskich).

Ważną częścią mojej aktywności dydaktycznej były seminaria dyplomowe i magisterskie. Ponadto najpierw jako Prodziekan kierunków, a później jako Dziekan prowadziłam obrony prac dyplomowych i magisterskich. Podsumowanie osiągnięć w zakresie

promowania prac dyplomowych (na studiach licencjackich – studia I stopnia) i magisterskich (studia II stopnia), a także wykonanych recenzji tego typu prac znajduje się w tabeli 6.

Tabela 6. Liczba wypromowanych licencjatów i magistrów oraz wykonanych recenzji prac dyplomowych

Typ studiów	Promotorstwo	Recenzje
I stopień	327	609
II stopień	321	607
Studia jednolite magisterskie	105	233
Razem	753	1449

Źródło: opracowanie własne

Istotnym aspektem mojej pracy dydaktycznej są studia podyplomowe. Od czasu obrony doktoratu współpracuję w tym zakresie z Centrum Studiów Podyplomowych (CSP) Wyższej Szkoły Informatyki i Zarządzania z siedzibą w Rzeszowie. Byłam autorką programów i opiekunem merytorycznym dwóch kierunków studiów: Bankowość i Audyt wewnętrzny (studia realizowane przy współpracy z Polskim Instytutem Kontroli Wewnętrznej, PIKW). Ponadto regularnie prowadzę zajęcia na różnych kierunkach studiów podyplomowych z przedmiotów z obszaru ekonomii i finansów, m. in. z przedmiotów: analiza finansowa, wskaźniki monitorujące zarządzanie finansami, rynek pieniężny, finanse przedsiębiorstwa. Przygotowywałam karty przedmiotów do prowadzonych przez siebie zajęć. Byłam również promotorem prac przygotowywanych przez słuchaczy na zakończenie studiów podyplomowych.

Szczególnie cenię sobie spotkania ze słuchaczami studiów Master of Business Administration (MBA), gdzie prowadzę wykłady i ćwiczenia. Byłam promotorem prac zarówno na tradycyjnych studiach podyplomowych, jak i Master of Business Administration (MBA). W swoim dorobku dydaktycznym mam również szkolenia dla pracowników przedsiębiorstw, np. szkolenie pt. „Zarządzanie ryzykiem kredytowym/Analiza finansowa przedsiębiorstwa w praktyce” dla pracowników przedsiębiorstwa Pratt & Whitney Rzeszów SA czy szkolenie pt. „Analiza ekonomiczna przedsiębiorstwa” dla kadry kierowniczej Rafinerii Nafty Jedlicze SA. Dodatkowo prowadziłam jeszcze wykłady z finansów dla uczestników Uniwersytetu Trzeciego Wieku.

W 2016 r. zostałam opiekunem Laboratorium Finansowego (pełna nazwa: Laboratorium Adaptacji Innowacji Ekonomii w Obiektowych Technologiach Informatycznych). Jest to profesjonalna sala transakcyjna o charakterze dealing roomu. Dzięki

mojemu zaangażowaniu nawiązana została współpraca z Giełdą Papierów Wartościowych w Warszawie i utworzono Szkołę Giełdową, której zostałam koordynatorem i wykładawcą. Jest to jedyna Szkoła Giełdowa w województwie podkarpackim, w ramach Szkoły realizowane są dwa rodzaje kursów: „Podstawy inwestowania na giełdzie” (poziom podstawowy) i „Giełda dla średniozaawansowanych” (poziom średniozaawansowany). Uczestnicy otrzymują certyfikat wydany przez Giełdę Papierów Wartościowych w Warszawie.

Ciekawym doświadczeniem było przygotowanie otwartego kursu e-learningowego MOOC z przedmiotu ekonomia menedżerska. Jestem również autorką lub współautorką kilku kursów e-learningowych, m. in.: finanse przedsiębiorstw, bankowość, ekonomia międzynarodowa, makroekonomia. Przygotowałam kilka studiów przypadku, które zostały opublikowane i obecnie służą jako materiały dydaktyczne, wykorzystywane przy prowadzeniu zajęć ze studentami, np. *Ryzyko pod kontrolą – analiza zdolności kredytowej spółki*, *Energia słoneczna – czy to się opłaca?*, *Węzeł gordyjski – polityka monetarna w Polsce*.

7.3. Osiągnięcia popularyzujące naukę

Za osiągnięcia popularyzujące naukę uważam swoje duże zaangażowanie w organizację konferencji naukowych i osiągnięte na tym polu sukcesy. Trzykrotnie (w 2015 r., 2017 r. i 2019 r.) byłam przewodniczącą Komitetu Organizacyjnego, opisywanej już we wcześniejszej części Autoreferatu, Międzynarodowej Konferencji Naukowej poświęconej finansjalizacji. Ponadto byłam członkiem Komitetu Naukowego konferencji pt. *Innowacyjna gospodarka. Rola polityki ekonomicznej*, zorganizowanej przez Uniwersytet Warszawski. Przy organizacji II Konferencji Naukowej im. prof. Jana Winieckiego byłam członkiem Komitetu Organizacyjnego. Ponadto jestem też członkiem Rady Programowej cyklu *Przybij piątkę nauce*. W ramach tego cyklu udostępniane są materiały filmowe oraz audio, zawierające relacje z blisko 50 wykładów i spotkań otwartych zrealizowanych między innymi w ramach projektów: „Wielkie Pytania w Nauce” i w „Labiryncie świata”. Ekspertami, którzy współpracowali przy tworzeniu cyklu byli wybitni przedstawiciele świata nauki, a wśród nich: ks. prof. Michał Heller, śp. prof. Jerzy Vetulani, prof. Tadeusz Pomianek, prof. Jerzy Bralczyk, prof. Jerzy Hausner, o. Ludwik Wiśniewski, prof. Adam Rotfeld, prof. dr hab. Stanisław Waltoś, śp. prof. Jan Winiecki, prof. Aleksander Hall, Danuta Hubner czy Janina Ochojska.

Poza organizowaniem konferencji wzięłam czynny udział w konferencjach organizowanych przez zagraniczne jednostki naukowe (np. Nowy Jork, Kolonia, Bruksela) i polskie (np. Uniwersytet Warszawski). Pełna lista mojej działalności w tym obszarze znajduje

się w załączniku pt. „Wykaz osiągnięć naukowych albo artystycznych, stanowiących znaczny wkład w rozwój określonej dyscypliny”.

W 2004 r. znalazłam się w grupie osób, które zakładały czasopismo „Finansowy Kwartalnik Internetowy „e-Finanse””, znane też jako „Financial Internet Quarterly „e-Finanse””, które od 2021 r. funkcjonuje pod nazwą „Financial Internet Quarterly” (e-ISSN: 2719-3454, <https://finquarterly.com>). Zostałam wtedy sekretarzem redakcji tego czasopisma, od 2011 r. pełnię w redakcji funkcję redaktora tematycznego z obszarów bankowość i analiza finansowa, a od 2014 r. – również recenzenta. Czasopismo znajduje się na liście czasopism punktowanych MEIN z liczbą punktów 40, od listopada 2021 r. jest indeksowane w bazie *Web of Science – Emerging Sources Citation Index*, a w 2003 r. otrzymało wskaźnik IF na poziomie 0,5.

Oprócz pełnienia funkcji recenzenta w czasopiśmie „Financial Internet Quarterly” jestem również recenzentem w dwóch czasopismach zagranicznych („Regional Studies” i „Economic Research – Ekonomska istrazivanja”) i kilku polskich („Journal of Banking and Financial Economics”, „Central European Economic Journal”, „Modern Management Review”, „Barometr Regionalny”, „Scientific Review of Physical Culture”, „Mazowsze Studia Regionalne”).

Jestem członkiem dwóch międzynarodowych organizacji naukowych: *The Global Network on Financial Geography (FinGeo)* – organizacja zrzeszająca naukowców i praktyków zajmujących się tematyką finansów i pieniądza oraz ich przestrzennym zróżnicowaniem (od 2017 r.) i *Professional RiskManagers’ International Association (PRMIA)* – organizacja promująca najlepsze praktyki z zakresu zarządzania ryzykiem, integrująca przedstawicieli firm i jednostek uniwersyteckich (od 2005 r.).

W 2012 r. regularnie prowadziłam blog o tematyce finansowej, który publikowany był na stronie Giełdy Papierów Wartościowych w Warszawie (<http://gpwmedia.pl>). Poruszane tam tematy to np. *Banki a kryzys finansów publicznych*, *Bazylea III i jej skutki*, *Podatek od transakcji finansowych*.

Jestem też autorką artykułów o charakterze popularnonaukowym o tematyce finansowej, np. *500+ szansą dla rodzin* (współautor K. Opolski, „Rzeczpospolita”), *Dzięki 500+ banki zauważą biedniejsze rodziny* (współautor K. Opolski, Serwis NBP „Obserwator Finansowy”), *Zysk, ale nie za każdą cenę* („Gazeta Bankowa”).

Nie ubiegałam się uprzednio o nadanie stopnia doktora habilitowanego.